

The Holy See

DILECTI AMICI

II. János Pál pápa apostoli levele a világ ifjúságához
a nemzetközi ifjúsági év alkalmából
1985. március 31.

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ

1. Jókívánságok az ifjúság évére
2. Krisztus beszélget a fiatalokkal
3. Az ifjúság különleges gazdagság
4. Isten a szeretet
5. Az örök élet kérdése
6. Erkölc és lelkiismeret
7. Jézus rátekintett és megszerette őt
8. Kövess engem!
9. Életterv és keresztény hivatás
10. A jegyesi szeretet mély titka
11. Az örökség
12. Talentumok és feladatok
13. Önnevelés és veszélyek
14. A fiatalság mint növekedés
15. A jövő kihívása
16. Befejező üzenet

BEVEZETŐ

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének döntése szerint 1985 az ifjúság nemzetközi éve. Ennek sokrétű jelentősége van – írja a L'Osservatore Romano – az egész társadalom számára.

Különleges jelentőségű az „Egyház számára is, mely az alapvető igazságok és értékek őrzője”. II. János Pál pápa ez év virágvasárnapján apostoli levelet intézett a világ ifjúságához, amelyben nem aktuális kérdésekkel foglalkozik, hanem az evangélium fényénél vizsgálja a fiatalok alapvető problémáit és rámutat a megoldás feltételeire. Rómába hívta a világ ifjúságának képviselőit, hogy véle és egymással találkozzva tudatosabban és világosabban lássák a reájuk háramló feladatokat. Mert a megoldást nem kívülről kell várni, hanem belülről kell kezdeni. Szinte összhangban az új magyar oktatásügyi törvénnyel, mely az iskola elsődleges feladatát a nevelésben, az emberformálásban határozta meg.

A magyar katolikus ifjúság is képviseltette magát a római találkozón dr. Póka György püspök vezetésével. A Szent István Társulat pedig most magyar fordításban adja a fiatalok kezébe II. János Pál pápa levelét, hogy ezzel is segítse azt az ifjúságot, mely magában hordja a jövőt.

JÓKÍVÁNSÁGOK AZ IFJÚSÁG ÉVÉRE

Kedves Barátaim !

1. *„Legyetek mindig készen arra, hogy megfeleljetek mindenkinek, aki csak kérdezi, mi az alapja a benneteket eltöltő reménynek.”^[1]*

Az 1985-ös évet az Egyesült Nemzetek Szövetsége *az ifjúság nemzetközi évének nyilvánította*. Az év eleje óta intézem hozzátok fenti kívánságomat, kedves fiatalok. Ennek az évnek nagy jelentősége van nemcsak a ti számotokra, hanem minden korosztály, személy, közösség, sőt az egész társadalom számára is. Különleges fontosságot tulajdonít neki az Egyház is, amely az alapvető igazságok és értékek őrzője, de ugyanakkor szolgálja Isten örök szándékát is, amely szerint az ember és az emberiség nagy családja Őhöz kapcsolódik.

Ha az ember „az Egyház alapvető és elsőrendű gondja”,^[2] akkor megérthetjük azt is, hogy *miért tartja az Egyház az ifjúkort*, minden egyes ember életének döntő szakaszát *olyan különösen fontosnak*. Ti fiatalok, ti vagytok az ifjúság: a népek és társadalmak ifjúsága, a család és az egész emberiségifjúsága; de ti vagytok az Egyház ifjúsága is. Valamennyien reátok tekintünk, mert bizonyos értelemben általatok megint fiatalok leszünk. Ezért a ti fiatalságotok nemcsak a tiétek, nem személyes tulajdonotok, nem egy generáció tulajdona: az ifjúkor az életútnak az a szakasza, melyen mindenki áthalad, és *így mindenkinek értéke*. Az egész emberiség kincse.

Bennetek van a remény, mert tiétek a jövő, ahogyan ti a jövőé vagytok. Hiszen a *remény mindig a jövőre vonatkozik*, az „eljövendő javak várása”. *Mint keresztény erény az örök javak várása*, melyeket Isten Krisztusban ígért az embernek.^[3] Ugyanakkor a remény emberi erény: azoknak a javaknak a várása, melyeket az ember tud létrehozni a Gondviseléstől kapott tehetségével.

Kedves fiatalok, ilyen értelemben tiétek a jövő, ahogyan valamikor a most már felnőtt generációé

volt, de az számukra már jelenné vált. Ezért a jelenért, minden formájában, a mostani felnőttek a felelősek. *Tiétek az a felelősség* lesz, amely majd veletek együtt fog jelenné válni, de most *még csak jövő*.

Ha azt mondjuk, hogy tiétek a jövő, akkor az emberi mulandóság kereteiben gondolkodunk, mely állandó elmúlás és haladás a jövő felé. De ha azt mondjuk, hogy tiétek függ a jövő, akkor erkölcsi kategóriákban gondolkodunk, és ebben már benne van az erkölcsi felelősség követelménye is. Ez már megköveteli, hogy az emberi tettek és elhatározásokhoz, a kezdeményezések és szándékokhoz tartozó értékeket rendeljük hozzá az emberhez mint személyhez, és a közösségekhez és társaságokhoz is, hiszen azokat is személyek alkotják.

A keresztény és emberi reménynek lényeges része ez a dimenzió is.

Ilyen szempontból az ifjúság évében az *Egyház első és legfontosabb kérése*, amelyet hozzátok intéz: „Tudjatok mindig és mindenkinek megfelelni, aki csak kérdez titeket, mi az alapja a titeket eltöltő reménynek.”^[4]

KRISZTUS BESZÉLGET A FIATALOKKAL

2. A fenti szavakat Péter apostol írta a maga idején az első keresztény generációnak, de összefüggnek Jézus Krisztus egész evangéliumával. Talán legjobban kitűnik ez Jézusnak az *evangéliumi ifjúval folytatott beszélgetéséből*.^[5] Számos evangéliumi szöveg közül ez a legalkalmasabb arra, hogy róla elmélkedjünk.

Az ifjú kérdésére: „Jó Mester, mit kell tennem, hogy megnyerjem az örök életet?”, Jézus először *kérdéssel felel*: „Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak az Isten! Ismered a parancsokat: ne ölj, ne törj házasságot, ne lopj, ne tanúskodjál hamisan, ne csalj, tiszteld atyádat és anyádat!”^[6] Ezzel Jézus beszélgető partnerét a tízparancsolat néhány előírására *emlékezteti*.

De ezzel még nem fejeződik be a beszélgetés, mert a fiatalember megállapítja: „Mester, mindezeket a parancsokat megtartottam kora ifjúságomtól fogva.” Erre azt írja az evangélista: „*Jézus ránézett és megszerette őt*”. Valami még hiányzik neked, mondta neki. „Menj, add el amid van, oszd szét a szegények között és így kincsed lesz az égben, azután gyere és kövess engem.”^[7]

Ezen a ponton *megváltozik a találkozás légköre*. Az evangélista azt írja, hogy az ifjú ennek hallatára „elszomorodott és leverten távozott, mert nagy vagyona volt”.^[8]

Az evangéliumban *további fejezetek is szólnak* még arról, hogy a Názáreti Jézus fiatalokkal találkozik: különösen hatásos a két ifjú halott feltámasztása, Jairus leányáé^[9] és a naimi özvegy fiáé.^[10] De minden további nélkül mondhatjuk, hogy a fent említett beszélgetés mutatja be a

legrészletesebb és a legtartalmasabb találkozást. Azt is mondhatjuk, hogy általános érvényű és időn túli jellege van. Bizonyos értelemben úgy állandó és tartós érvényű, hogy Krisztus századokon és generációkon túl így beszél egy fiatal fiúval vagy leánnyal a föld bármely helyén, különböző népek, fajok és kultúrák között. Ebben a beszélgetésben *mindegyikötök partnere lehet* Jézusnak.

Ugyanakkor minden részletnek és minden kimondott szónak, mely ebben a beszélgetésben mindkét részről elhangzott, igen lényeges jelentése és sajátos súlya van. Mondhatjuk, hogy ezek a szavak különösen mély igazságot fejeznek ki általában az emberről, *de mindenekelőtt az ember ifjúkoráról*. Valóban fontosak ezek a fiatalok számára!

Hadd fűzzem tehát elmékedésemet ebben az írásban főképpen ehhez a találkozáshoz, és az itt elhangzott evangéliumi szöveghez. Talán így könnyebb lesz nektek a saját *beszélgetéseket* Jézussal folytatni; olyan beszélgetést, amely alapvető és lényeges a fiatalok számára.

AZ IFJÚSÁG KÜLÖNLEGES GAZDAGSÁG

3. Kezdjük azzal, ami a bibliai történet végén olvasható: az ifjú szomorúan távozik, „*mert nagy vagyona volt*”. A mondat kétségtelenül anyagi javakra vonatkozik, amelyeket az ifjú már birtokol vagy örökölni fog. Ez a szituáció csak keveseket érint, így nem is lehet jellemző. Ezért az evangélista szavai más problémát állítanak előtérbe. Arról van szó, hogy a fiatalság *önmagában nagy gazdagság* az ember – egy fiú vagy egy leány – számára. És legtöbbször a fiatalok ezt különleges gazdagságként is élik meg. Gyakran, de nem mindig. Nem törvényszerűen, mert akadnak emberek a világon, akik különböző okokból ifjúságukat nem látják gazdagságnak. Erről még külön beszélünk.

De jó okunk van arra – *tárgyilagosan nézve is* –, hogy az ifjúságra mint különleges gazdagságra gondoljunk, ahogyan azt az ember életének éppen ebben a szakaszában megtapasztalja. Ez bizonyosan különbözik a gyermekkortól [mert éppen ekkor hagyja el az ember a gyermekort], de különbözik a teljes érettség korától is. Az ifjúság életszakasza éppen az az idő, amelyben az *emberi „én”-t* és a vele kapcsolatos tulajdonságokat és képességeket különös intenzitással fedezzük fel önmagunkban. Fokról fokra és lépésről lépésre feltárul a belső tekintet előtt, akár egy fiúnak vagy leánynak fejlődő személyisége, az a különleges, bizonyos értelemben *egy konkrét emberi létnek egyetlen és megismételhetetlen lehetősége*, amelyben már benne rejlik az eljövendő élet egész terve. Az élet nem más, mint annak a tervnek megvalósulása: „önmegvalósítás”.

A kérdés természetesen sok szempontból magyarázatot érdemelne; de rövidre fogva a szót: ennek a gazdagságnak a körvonalai és formái úgy bontakoznak ki, ahogyan azt az ifjúság mutatja. Ez az *első felfedezések, saját döntések és tervezések gazdagsága, ezeknek kiválasztása, szemügyre vétele és elfogadása*; továbbá olyan döntések, amelyek a személyes emberi lét

területén fontosak a jövőt illetően. Ugyanakkor az ilyen döntéseknek megvan a nagy szociális jelentőségük is.

Az evangéliumi ifjú egzisztenciájának ebben a fázisában volt, amint az a Jézussal folytatott beszélgetésének kérdéseiből kitűnik. A „nagy vagyonról” szóló záró szavak felfoghatóak mint az ifjú saját gazdagsága is, de abban az értelemben is, hogy a gazdagság maga az ifjúság.

De meg kell kérdeznünk magunktól: el kell-e választani Krisztustól az embert annak a gazdagságnak, amelyet az ifjúkor képvisel? Ezt az evangélista egészen bizonyosan nem mondja ki; ha jól megnézzük a szöveget, inkább más következtetést vonhatunk le belőle. Az ifjú elhatározása, hogy Krisztustól visszavonul, csak az anyagi gazdagság

következménye. *Azáltal ment el, amit birtokolt. És nem az vitte el, ami ő volt !* Fiatalt volt, azaz belső gazdagsággal rendelkezett, és éppen ez vezette Jézushoz, és ez adta ajkára az *élet értelméről* faggatózó kérdéseket. Mit kell tennem? Mit kell tennem, hogy megnyerjem az örök életet? Mit kell tennem, *hogy életemnek meglegyen a teljes értéke és értelme?*

Mindegyikötök fiatal kora, kedves barátaim, az a gazdagság, amely éppen *ezekben a kérdésekben nyilvánul meg*. Az ember ezeket egész élete folyamán felteszi magának; ifjú korában azonban különösen intenzíven hallja őket, szinte kihívóan. És jó, hogy ez így van. Ezek a kérdések bizonyítják ugyanis az emberi személyiség fejlődésének azt a dinamikáját, amely életkorotok sajátja. Ezeket a kérdéseket néha türelmetlenül vetitek fel, de ugyanakkor meg is értitek, hogy a válaszok nem lehetnek könnyedek vagy felületeseek. Sajátságosnak és határozottnak kell lennie. Itt olyan válaszról van szó, *amely az egész életre szól* és az egész emberi létet átfogja.

Ezeket a lényeges kérdéseket főleg azok a kortársaitok teszik föl, akiknek élete fiatal koruktól *szervedéssel terhelt* (pl. testi fogyatékoság, nehéz családi körülmény, szociális helyzet stb.). Ha mindezek ellenére öntudatuk normálisan fejlődik, az élet értékét és értelmét kutató kérdések számukra annál alapvetőbb, és ugyanakkor *drámai feszültségű* lesz, mert életüknek kezdettől fogva kísérője egy egzisztenciális szenvedés. És hány ilyen van a fiatalság nagy seregében világszerte! A különböző népeknél és társadalmakban, az egyes családokban! Hányan kényszerülnek már ifjú koruktól arra, hogy egy otthonban vagy kórházban éljenek bizonyos passzivitásban, azzal az érzéssel küszködve, hogy terhére vannak az emberiségnek.

Mondhatjuk-e, hogy egy ilyen ifjúság is belső

gazdagságot jelent? Kitől kell ezt megkérdeznünk? Kinek tegyük fel ezt a lényeges kérdést? Úgy tűnik, hogy erre Krisztus az egyetlen illetékes beszélgető partner, akit senki más teljesen nem pótolhat.

ISTEN A SZERETET

4. Krisztus válaszol fiatal beszélgető partnerének az evangéliumban. Azt mondja: „*Senki sem jó, csak az Isten!*” Már hallottuk, amit az ifjú kérdezett :

„Jó Mester, mit kell tennem, hogy elnyerjem az örök életet?” Korunk nyelvén így hangzik kérdése: mit kell tennem, hogy életemnek értelme legyen, teljes értelme és értéke? Ebben az összefüggésben Krisztus válasza ezt jelenti: *egyedül Isten minden értéknek végső alapja, csak Ő adja emberlétünknek végérvényes értelmét.*

Egyedül csak az Isten jó. Ennek értelme: benne és csakis őbenne van minden értéknek első forrása és végső beteljesedése, „Ő az alfa és ómega, a kezdet és a vég”.^[11] Egyedül benne találják ezek az értékek hitelüket és végérvényes igazolásukat. Nélküle – Istenre való vonatkozás nélkül – a földi értékek egész világa mérhetetlen *ürességbe kerül*; elvesz világossága és kifejező ereje. Azután a gonoszság kínálja magát mint jót és a valódi jóságot megvetik. Nem ezt igazolja napjaink tapasztalata, amikor az értékelések területéről és a tevékenységekből, az ítéletekből az Isten mindig kiszorul?

Miért egyedül Isten jó? Mert ő a szeretet. Ezt a választ Krisztus adja az evangélium szavaival és mindenekelőtt életének és halálának tanúságával:

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte.”^[12] Isten éppen azért jó, mert ő a szeretet.^[13]

Az érték felőli kérdés, az élet értelme felőli kérdés – mint mondtuk – az ifjúság különleges gazdagságának egy része. *Legbelülről tör fel akkor*, amikor az ember elgondolja életét: terveznie kell – és megvalósítania. És ez főként akkor jelentkezik, ha az ifjúkort személyes szenvedés hatja át, vagy a mások szenvedését éli át tudatosan a fiatal. Ha a világban levő sokféle rossz mélyen megrendíti, ha szemtől szembe találkozik a bűn titkával, az emberi gonoszsággal (*mysterium iniquitatis*).^[14] Erre Krisztus ezt válaszolja: egyedül Isten a jó; egyedül Isten a szeretet. Ez a válasz bonyolultnak és érthetetlennek tűnhet, de ugyanakkor szilárd és igaz: *a végleges megoldást* tartalmazza. Milyen nagyon imádkozom azért, hogy ti, kedves fiatal barátaim, Krisztus válaszát valóban személyesen meghalljátok és megtaláljátok a belső utat, hogy azt megértsétek, elfogadjátok és megvalósítsátok. *Ilyen volt Krisztus magatartása* az evangéliumi ifjúval folytatott beszélgetésben. Ilyen abban a beszélgetésben is, amelyet bármelyikőtökkel – fiúval vagy leánnyal – folytat. Ha így szólítjátok meg őt: „Jó Mester”, akkor megkérdezi tőletek: miért nevezel engem jónak? Senki sem jó, csak az Isten. Ebből következik, ha én magam jó vagyok, akkor *ezzel* tanúskodom Isten mellett. „Aki engem lát, az látja az Atyát is.”^[15] Így szól barátunk és mesterünk, a megfeszített és feltámadt Krisztus, aki „ugyanaz tegnap, ma és mindörökké”.^[16]

Ez a magva és sarkpontja annak a válasznak, amelyet ti, fiatalok kaptok arra a kérdésekre, mely

gazdagságtokból fakadt; abból a gazdagságból, melyet magatokban hordtok, amely fiatalságtokban gyökerezik. Ez különféle utak lehetőségét nyitja meg előttetek, hiszen egy életre szóló tervet kell készítenetek. Itt merülnek fel a kérdések az értékekről, az értelemről, az igazságról, jóról és rosszról. Ha Krisztus válaszában arra szólít fel benneteket, hogy mindezt Istenre vonatkoztassátok, akkor azt is megmutatja, hogy *bennetek hol van ennek alapja és forrása*. Hiszen mindegyikötöket Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtette.[17] Éppen azért, mert az *ő képmása vagytok és hasonlóak vagytok* hozzá, azért tudjátok feltenni magatoknak ezeket a kérdéseket, és azért fel is kell tennetek őket. Ezek bizonyítják, hogy *az ember Isten nélkül mennyire nem tudja önmagát megérteni, még kevésbé megvalósítani*. Jézus Krisztus mindenekelőtt azért jött a világra, hogy ezt mindannyiőtokban tudatosítsa. Nélküle az igazságnak ez az emberről szóló alapvető dimenziója könnyen elsüllyedne a sötétségben. Mindenesetre: „A világosság a világba jött,[18] de a sötétség azt fel nem fogta.”[19]

AZ ÖRÖK ÉLET KÉRDÉSE

5. Mit kell tennem, hogy életemnek legyen értéke, értelme? Ez a szenvedélyes kérdés az evangéliumi ifjú ajkán így hangzik: *mit kell tennem, hogy elnyerjem az örök életet?* Olyan nyelven beszél az az ember, aki ilyen formában teszi fel a kérdést, amelyen a mai emberek még értenek? Nem az a generáció vagyunk-e, amelynek a látóhatárát *teljesen a világ és az előrejutás igénye tölti ki?* Gondolkodásunk elsősorban földi kategóriákban folyik. Ha földünk határait átlépjük, azért tesszük, hogy más égitestekre való repülésre vállalkozzunk, hogy jelzéseket adjunk, vagy űrszondákat küldjünk feléjük.

Ez a modern civilizáció tartalma. A tudomány a technikával együtt összehasonlíthatatlan módon felfokozta az ember lehetőségeit az anyagvilágban, de ugyanakkor gondolkodásmódja, képességei, törekvései és szenvedélyei is ennek uralma alá kerültek.

De ha Krisztus elé lépünk, ha ifjúságunk problémáit rábizzuk, akkor nyilván *nem tehetjük föl másképp ezt a kérdést*, mint az evangéliumi ifjú: „Mit kell tennem, hogy az örök életet elnyerjem?” Életünk értelméről és értékéről mást nem is kérdezhetnénk Krisztustól. Minden más kérdés elégtelen és lényegtelen. Hisz Krisztus nemcsak a jó mester, aki nekünk ezen a világon az életutakat megmutatja. Ő annak *a végérvényes rendeltetésnek is tanúja*, amelyet az ember magában az Istenben talál meg. *Az ember halhatatlanságának tanúja*. Az örömhírt, amelyet hirdetett, végleg megpecsételte keresztyével és feltámadásával a húsvéti misztériumban. „A halálból feltámadt Krisztus nem hal meg többé; a halálnak nincs többé hatalma fölötte.”[20] *Föltámadásában Krisztus állandó „jele lett az ellentmondásnak”*[21] minden olyan programmal szemben, amely képtelen az embert *a halál korlátain átsegíteni*. Sőt ezekkel a korlátokkal megfosztják az embert életének értékétől és értelmétől. Ezekkel a programokkal, világnézetekkel, ideológiákkal szemben Krisztus mindig újra megismétli: „*Én vagyok a feltámadás és az élet*.”[22]

Ha tehát – kedves testvérem – Krisztussal beszélni szeretnél, miközben elismered tanúságának

teljes igazságát, akkor egyrészt *szertetned kell a világot*, „mert Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta értünk”,^[23] de ugyanakkor le *kell mondanod arról a gazdag és elbűvölő valóságról*, melyet „a világ” eléd állít. *Szánd rá magad, hogy az örök élet felől* kérdezősködj: „Mert elmúlik e világ”,^[24] és mindegyikünk alá van vetve a mulandóságnak. Az ember a látható világ keretébe úgy születik, hogy már halála napjára tekint; de ugyanakkor magában hordja – mert létalapja, hogy önmagát túllépje – mindazt, ami *túlmutat ezen a világon*.

Mindaz, amivel az ember önmagában túllépi a világot – bár továbbra is benne gyökerezik – abban leli magyarázatát, hogy Isten képére és hasonlatosságára vagyunk teremtve, és ennek bélyegét kezdettől fogva magunkban hordjuk. És mindaz, amivel az ember a világot túllépi, nemcsak igazolja az örök életre vonatkozó kérdését, hanem azt egyenesen elengedhetetlenné teszi. Ez a kérdés az emberekben kezdettől fogva ott él, és nemcsak a keresztények között, hanem másokban is.

Legyetek ti is bátrak, és kérdezzétek meg, amit az evangéliumi ifjú. A kereszténység arra tanít, *hogy a mulandóságot Isten országának szemszögéből értelmezzük*, az örök élet fényénél. Enélkül az élet mulandósága – legyen ez az élet bármilyen gazdag és sikeres – nem adhat mást az embernek, mint a halál elkerülhetetlenségének tudatát.

De a halál és az ifjúság között belső ellentmondás van. A halál igen távolinak látszik az ifjúság korában. És ez így is van. De mert az ifjúkor az egész életet tervezi az értelem és az érték mértéke szerint, *a befejezés kérdése* az ifjúkor számára is elkerülhetetlen. Ha az emberi tapasztalat csak önmagára van hagyatva, akkor is ugyanazt mondja, mint a szentírás: „az ember számára az a rendelkezés, hogy egyszer haljon meg”.^[25] A sugalmazott szerző hozzáfűzi: „és utána ítéletben legyen része”.^[26] De Krisztus hirdeti: „*Én vagyok a feltámadás és az élet*. Aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog. Az, aki úgy él, hogy hisz bennem, nem hal meg örökké.”^[27] Kérdezzétek hát Krisztust, mint az ifjú tette: „Mit kell tennem, hogy az örök életet elnyerjem?”

ERKÖLCS ÉS LELKIISMERET

6. Erre a kérdésre Jézus így válaszolt: „Ismered a *parancsokat*”, és menten felsorolja a tízparancsolatot. Ezeket annak idején Mózes kapta a Sínei hegyen, amikor Istenszövetséget kötött Izraellel. Kőtáblára voltak vésve,^[28] és minden izraelita számára napi útmutatóul szolgáltak.^[29] A fiatalember, aki Jézussal beszélt, természetesen kívülről tudta a tízparancsolatot; sőt örömmel jelentette ki: „Mindezeket megtartottam gyermekkorom óta.”^[30]

Abból kell kiindulnunk, hogy abban a párbeszédben, melyet Krisztus minden egyes fiatalal folytat, *ugyanazt kérdezi*: „Ismered a *parancsokat*?” Szükségszerűen ismétlődik ez a kérdés, mert a tízparancsolat egy része az Isten és az emberiség közötti szövetségnek. Ezek a parancsok adják az emberi magatartás lényeges alapját, ezek döntenek el *az emberi cselekvés erkölcsi értékét*; szerves kapcsolatban vannak az örök életre szóló meghívással, Isten országának fölépülésével az

emberben és az emberek között. Az isteni kinyilatkoztatás világos *erkölcsi törvényt* ad, amelynek magva a Sínai hegyen kapott tízparancsolat. Ez csúcspontját az evangéliumban éri el: a Hegyi beszédben^[31] és a Főparancsolatban.^[32]

Ennek az erkölcsi törvénynek van egy második formája is. Ez az ember erkölcsi lelkiismeretébe van írva. Az, aki a tízparancsolatot, az Istentől kinyilatkoztatott törvényt nem ismeri, „saját magának a törvénye”.^[33] Így írja ezt Szent Pál a Római levélben, és menten hozzáteszi: „Ezzel igazolja, hogy a törvény szabta cselekedet a *szívébe van írva*. Erről lelkiismerete tanúskodik.”^[34]

Itt olyan kérdést érintünk, mely rendkívül fontos az ifjúság számára, és életük tervével kapcsolatban problémaként felmerülhet.

Ez a terv megfelel az örök élet elvárásainak, amely *igaz cselekedetekre épül*. A tettek helyességének alapja az erkölcsi törvény említett kettős alakjában van: ahogyan Mózes tízparancsolatában és az evangéliumban található, és ahogyan bele van vésve az ember erkölcsi lelkiismeretébe. A lelkiismeret „tanúságot tesz” *erről a törvényről*, amint azt Szent Pál írja. Ezt a lelkiismeretet – a Római levél szavaival – azok a gondolatok jelzik, „melyek hol vádolják, hol mentik”.^[35] Mindenki tudja, hogy ez a megállapítás mennyire megfelel a bennünk levő valóságnak; mindnyájan tapasztaltuk már ifjúságunk óta a lelkiismeret hangját.

Amikor tehát Jézus, a fiatalemberrel beszélgetve, felsorolja a parancsokat: „ne ölj, ne törj házasságot, ne lopj, ne hazudj, ne lopj, tisztelt atyádat és anyádat”,^[36] akkor a *helyes lelkiismeret* belső szava válaszol az ember szóban forgó cselekedeteire: *vádol vagy védelmez*. A lelkiismeretet természetesen nem szabad félrevezetnünk. A lelkiismeretben kialakuló alapvető erkölcsi elveket nem szabad meghamisítani *semmiféle relativizmussal vagy utilitarizmussal*.

Kedves Fiatal Barátaim! Az a válasz, melyet Jézus ad az evangéliumban a vele beszélgetőnek, az valamennyiőtöknek” szól. Krisztus kérdezősködik *erkölcsi öntudatotok felől*, és megkérdezi egyúttal, *milyen a lelkiismeretetek*. Ez az ember számára kulcskérdés, ifjúságotok alapvető kérdése, mely jelentős fiatal korokban formálódó életervetek megfogalmazásában. Ennek a tervnek értéke jelentkezik az erkölcsi *jóhoz és rosszhoz való viszonyulástokban*. Az életerv értéke lényegesen függ lelkiismeretetek igaz, helyes és éber formálásától.

Itt vagyunk tehát annál a döntő pontnál, ahol a mulandóság és az örökkévalóság lépésről lépésre találkozik olyan területen, mely kizárólag az embernek sajátja. Ez a lelkiismeret területe, *az erkölcsi értékek területe*. Az időbeliség és történetiség legfontosabb dimenziója. A történelmet nemcsak azok az események alkotják, melyek bizonyos értelemben „kívülről” játszódnak le, hanem mindenekelőtt a „belső” történésekben. A történelem az *emberi lelkiismeret története*, erkölcsi győzelmeivel és kudarcaival együtt. Valójában itt rejtőzik az emberi nagyság, a valódi emberi méltóság alapja. Ez az a belső gazdagság, amellyel az *ember az örökkévalóság felé önmagán túllép*.

Ha igaz, hogy az ember számára „el van határozva, hogy egyszer meghaljon”, akkor az is igaz, hogy az ember a lelkiismeret gazdagságát, a benne felgyülemlett jót és rosszat magával viszi a halál határán túl, *hogy annak színe előtt, ki maga a szentség, egész életének végső és végérvényes igazságát megtalálja: „ezután következik az ítélet”*.^[37]

Ugyanez történik a lelkiismeretben: cselekedeteink belső igazságában, bizonyos értelemben, mindig jelen van az örök élet távlata. Ugyanakkor ugyanaz a lelkiismeret az erkölcsi érték révén rányomja teljes súlyával a maga bélyegét nemzedékek életére, a történelemre és a kultúrára, az emberi együttélésre, a népekre és az egész emberiségre.

Milyen sok függ tőletek, mindannyiótoktól, az életnek ezen a területén.

JÉZUS RÁTEKINTETT ÉS MEGSZERETTE ŐT

7. Ha tovább elemezzük Krisztus beszélgetését a fiatalemberrel, akkor egy újabb határterülethez jutunk. Ez új és döntő! Az ifjú megkapta az alapvető és lényegbevágó választ kérdésére: „mit kell tennem, hogy elnyerjem az örök életet”? És ez a válasz egész eddigi életútjával összhangban van:

„Mindezeket a parancsolatokat ifjú korom óta megtartottam.” Mennyire kívánom néktek, hogy *mindegyikőtök életútja hasonlóképpen egyezzen Krisztus válaszával!* Igen, én azt kívánom, hogy az ifjúkor ajándékozza néktek egészséges elvek szilárd alapját, hogy lelkiismeretetek már az ifjúság éveiben elérje az érettségnek azt a világosságát, amely képessé tesz benneteket, hogy „lelkiismeretes emberek”, az „elvek emberei”, „*bizalomkeltő emberek*” legyetek, kik hitelt érdemelnek. Az ilyen „erkölcsi személyiség” a legtöbb, amivel hozzájárulhattok *a közösségi élethez*: a családban, a társadalomban, szakmai területen, kulturális és politikai szinten, és végül az egyházi közösségben, amelyhez tartoztok vagy valamikor tartozhattok.

Szó van itt ugyanakkor a mély és teljes emberségről. És ugyanez a *teljesség* jellemezze az *emberi személyiség fejlődését*, mindazokkal a tulajdonságokkal, melyek ennek a személyiségnek egyediségét alkotják, amely a közösségi életben, elsősorban a családban fejt ki sokféle hatását. Mindegyikőtöknek *gazdagítania kell ezt a közösséget a maga módján, főként azáltal, amik vagyunk*. Nem mélyértelmű nyitottsága ez annak az ifjúságnak, amely föltárja személyes gazdagságát? Az ember szemléli önmagát, saját emberségét mint saját *belső világát*, amely egyben sajátos *területe a másokkal és a másokért való létének*.

Itt a tízparancsolat és az evangélium parancsai döntő jelentőséget kapnak. Főként a szeretet parancsa, mely az embert Isten és a felebarát számára nyitottá teszi. A szeretet „a tökéletesség köteléke”,^[38] általa jut el az ember és az *emberek közötti testvériség* a teljes érettségre. Ezért a szeretet^[39] az első és legfőbb minden parancsolat között, ahogyan azt Krisztus tanítja;^[40] ez mindent felölel és egybefog. Kívánom mindnyájatoknak, hogy fiatalságtok útjain találkozzatok

Krisztussal, hogy előtte *lelkiismeretek tanúsága által* hitet tegyetek az evangéliumi erkölcsi törvényről, melynek értékét nemzedékek folyamán oly sok nagylelkű ember iparkodott megközelíteni.

Nincs itt a helye történeti bizonyítékok felsorolásának. Bizonyos azonban, hogy a legrégebb időktől kezdve a *lelkiismeret* szava az embert olyan tárgyilagos erkölcsi normákhoz vezeti, melyek konkrét tartalmukat a másik személy megbecsülésében találják és abban az alapelvben, hogy semmi olyat ne tegyen felebarátjának, amit nem óhajt, hogy neki tegyenek!^[41]

Itt már föltűnik annak az objektív morálnak fénye, amelyről Szent Pál azt mondja, hogy bele van írva a szívünkbe, és a lelkiismeret tanúságot tesz róla.^[42] A keresztény ember itt könnyen meglátja Isten teremtő szavának a fényét, mely megvilágosít minden embert,^[43] és éppen mert követi az emberré lett Igét, fel tud emelkedni az evangélium tökéletesebb törvényéhez. Ez a főparancsolatban tevőlegesen követeli a felebarát számára *mindazt a jót*, amelyet én is szeretnék megkapni. A keresztény ember lelkiismeretének belső hangja mellett azzal tesz tanúságot, hogy föltétel nélkül követi Krisztust és az ő tanítását.

Kívánom továbbá nektek, hogy az ifjúság lényeges és fontos kérdéseinek megismerése után éleetek tervezéséhez megtapasztalhattok, amiről az evangélium szól: „Jézus *rátékintett és megszerette őt*”. Kívánom, hogy megélhessétek Krisztusnak ezt a tekintetét! Kívánom, hogy megismerhessétek az igazságot, hogy ő, Krisztus, szeretettel tekint rátok!

Mindenkit megajándékoz ezzel a szeretetteljes tekintettel. Ezt az evangélium minden lapja igazolja. Még azt is mondhatjuk, hogy Krisztus szerető tekintetében egyben benne van az ő *örömhírének* teljessége. Ha e tekintet történetét kutatjuk, vissza kell mennünk a Teremtés könyvéig, addig a pillanatig, amikor Isten az ember teremtésekor férfinak és nőnek teremtette, „*látta, hogy mindez nagyon jó*”.^[44] A Teremtőnek ez az első pillantása ismét megjelenik Krisztusnak tekintetében, amikor az ifjúval beszélget.

Tudjuk, hogy Krisztus ezt a szeretetteljes pillantását a kereszten *megváltó áldozatával fogja* megerősíteni és *megpecsételni*, mert éppen az áldozat által érte el ez a tekintet a szeretet különleges mélységét. Ott az *ember* és az *emberiség olyan „igent” kapott*, melyet csak Krisztus, a megváltásra és vőlegény adhatott. Egyedül ő tudja, „mi van az emberben”:^[45] ismeri *gyengeségét, de ismeri méltóságát* is.

Mindegyikőtöknek kívánom, hogy Krisztusnak *ezt a tekintetét* meglássátok, és mélységét megtapasztaljátok. Hogy éleetek melyik pillanatában fog ez történni, azt nem tudom. Gondolom, akkor, amikor a legnagyobb szükségetek lesz reá: talán a szenvedésben, talán a tiszta lelkiismeret tanúságtételekor, mint az evangéliumi ifjú esetében, vagy talán egy ellenkező szituációban: *bűntudattal és lelkiismeretfurdalással kapcsolatban*. Mert Krisztus Péterre is rátékintett kudarcának órájában, amikor Mesterét háromszor megtagadta.^[46]

Az embernek kell ez a szeretetteljes tekintet. Tudnia kell, hogy szeretik, hogy *öröktől fogva szeretik*, és kiválasztották.[47] Az isteni kiválasztásnak ez az örök szeretete úgy kíséri az embert életén át, mint Krisztus szerető tekintete. És talán *legjobban a megpróbáltatás percében, a megalázásban, üldözésben, elbukásban*, amikor ott leszünk megalázva, széttaposva: ember voltunk a többiek szemében semmivé lesz. Akkor az a tudat, hogy az Atya minket már szeretett az ő Fiában, hogy Krisztus mindenkit állandóan szeret, *ez szilárd tartást* ad egész emberi egzisztenciánknak. Ha előnt a kétség önmagunkban, életünk értelmében, akkor Krisztusnak *ez a szeretete tovább éltet minket*. Az a tudat, hogy ez a szeretet benne hatalmasabb minden gonoszságnál és széthullásnál.

Kívánom nektek ugyanazt az élményt, melyben az evangéliumi ifjúnak része volt: „Jézus rátekintett és megszerette őt”.

KÖVESS ENGEM !

8. Evangéliumi szövegünk vizsgálatából kitűnik, hogy Krisztus tekintetével válaszolt a fiatalember tanúságtételére, melyet életéről adott addig a pillanatig; arra ugyanis, hogy Isten parancsai szerint élt: „mindezeket a parancsokat ifjú korom óta megtartottam”.

Ez a szerető tekintet egyúttal a beszélgetés *befejezéséhez vezetett*. Szent Máté szerint maga az ifjú kezdeményezett, mert nemcsak a tízparancsolat hűséges megtartását hangsúlyozta, mely eddigi magatartását jellemezte, hanem most újabb kérdése is volt: „Mit kell még tennem?”[48]

Ez a kérdés nagyon fontos. Azt mutatja, hogy az ember lelkiismeretében, és éppen a fiatalokéban, „*valami magasabb*” utáni törekvés rejtőzik. Ez a törekvés sokféle módon nyilvánul meg; olyan embereknél is észrevehetjük ezt, kik hitüinktől távolállónak tűnnek.

A nem keresztény vallások tagjai sorában, főként a buddhizmusban, hinduizmusban és az iszlámban már régóta lelki emberek sokasága található. Ezek az emberek gyakran már fiatalon mindent elhagytak, mert a szegénység és a tisztaság állapotát választották, az abszolútat keresték, mely túl van a tapasztalható dolgokon. Emberek, kik a tökéletes szabadságért fáradoznak, kik szeretettel és bizalommal menekülnek Istenhez, és teljes szívvel alávetik magukat az ő titokzatos rendelkezéseinek. Valami titokzatos belső hang irányítja őket, mely az ő lelkükben Szent Pál szavait visszhangozza: „elmúlik e világnak alakja”,[49] és ez őket magasabb dolgok keresésére ösztönzi, melyek maradandók: „keressétek, ami fönt van”. [50] Minden erejükkel erre a célra törnek, közben komolyan dolgoznak lelkük megtisztításán, olykor egész életüket is Istennek szentelik szeretetből. Így embertársaik számára példaképek lesznek, életmódjukban mutatnak rá arra, hogy az örök értékek előbbre valók, mint a mulandók, és fölhívják a figyelmet, hogy milyen kétes értékű az, amit a társadalom nyújt, amelyben élnek.

Ez a tökéletességre, „*valami magasabbra*” való törekvés alapján véve *az evangéliumban* nyer

kifejezést. A Hegyi beszédben Jézus megerősíti az egész erkölcsi törvényt, melynek súlypontja a mózesi kőtáblákra vésett tízparancsolat, de közben ezeknek új, *evangéliumi értelmezést* ad. Mindent egybefoglal – amint mondtuk – a szeretet, nemcsak *mint törvény*, hanem *mint ajándék* : „a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete”.^[51]

Ebben az összefüggésben érthető *a nyolc boldogság*, mely Máté evangéliumában a Hegyi beszédet bevezeti.^[52]

Ugyanilyen összefüggésben válik tökéletessé a parancsok összessége, mely a keresztény erkölcs alapját képezi az *evangéliumi tanácsokban*, melyekben különös és meghatározott módon fejeződnek ki, hogyan hív minket Krisztus tökéletességre, életszentségre.

Amikor a fiatal ember „magasabb dolgok iránt érdeklődik: „mi hiányzik még nekem?“, akkor Jézus szeretettel néz reá. Ez a szeretet itt új jelentést kap. A Szentlélek az embert egy *parancsolatok szerinti életből bensőleg átvezeti a tudatos önátadásba*, és Krisztus szeretetteljes tekintete ezt a belső átmenetet tükrözi. Jézus azt mondja: „Ha *tökéletes* akarsz *lenni*, menj, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között, így kincsed lesz a mennyben. Azután gyere és kövess engem!”^[53]

Igen, igen, kedves fiatal Barátaim! Az ember, a keresztény *képes életét ajándékként felfogni*. Ez a dimenzió nemcsak „magasabb”, mert az egyes erkölcsi kötelezettségek dimenziója, amint az a parancsokból következik, hanem „*mélyebb*” és alapvetőbb. Egy teljesebb bizonyága annak az élettervnek, melyet már fiatal korunkban kezdtünk kialakítani. Az ajándék dimenziója minden emberi és keresztény hivatás *érettségi fokát is jelzi*, amint azt később látni fogjuk.

Ebben a percben még szeretnék szólni hozzátok Krisztus szavainak további különös jelentőségéről. Teszem ezt azzal a meggyőződéssel, hogy Krisztus azokat az Egyházban *néhány fiatal beszélgető partneréhez* intézi, bármely generációhoz tartozzanak is. Szavai akkor Isten népének közösségében különleges meghívást jelentenek. Az Egyház minden papi *hívás kezdetén* felismeri Krisztus hívását: „*kövess engem* „.^[54]Ez a hívás a római katolikus Egyházban egyúttal a cölibátus tudatos és szabad választásával kapcsolatos. Az Egyház Krisztus hívását: „*kövess engem*” látja minden *szerves hivatásban*, amelyben egy férfi vagy nő az evangéliumi tanácsokra [tisztaság, szegénység, engedelmisség) tesz fogadalmat, elfogadja azt az életprogramot, *melyet Krisztus maga is itt a földön az Isten országáért*^[55] *megvalósított*. A szerves fogadalom által ezek az emberek arra kötelezik magukat, hogy különös tanúságot tesznek Isten iránti, mindent fölülmúló szeretetükről, és arról a meghívásról, mely *minden embernek szól*: az Istennel való egységre az örök életben. Szükséges, hogy *egyesekek* különlegesen tanúsítsák ezt mások előtt.

Arra szorítok, hogy erről a kérdésről jelen írásomban csak röviden szólok, mert más alkalmakkor többször már részletesen kifejtettem.^[56] De felhívom rá a figyelmet, mert Krisztus és

az ifjú beszélgetésekor *különös fény derül* mindenekelőtt az evangéliumi szegénységre. Azért is emlékeztetek erre, mert Krisztus hívása: „kövess engem ebben a rendkívüli és karizmatikus értelemben leggyakrabban *a fiatal korban* fordul elő, sőt olykor már gyermekkorban.

Azért szeretném nektek, valamennyi fiatalnak, férfinak és nőnek egyaránt megmondani személyiségetek fejlődésének ebben a fontos szakaszában: *ha ilyen hívás érinti* szívedet, ne hallgattasd el! *Engedd, hogy hivatássá érleljék!* Működj közre vele imával és a parancsolatokhoz való hűséggel! „Az aratnivaló sok.”^[57] És Krisztus hívásának: „kövess engem!” nagyon sokakhoz kell eljutnia. *Nagyon* sok Isten szíve szerinti *papra van* szükség. A mai Egyháznak és világnak feltétlenül szüksége van olyan tanúságra, mely egy életre szól, mely *minden fönntartás nélkül* Istennek ajándékozza önmagát; a jegyesi szeretet oly tanúságára, amilyent Krisztus adott, mely Isten országát az emberek között különös módon teszi jelenvalóvá, és a világhoz közelebb hozza.

Engedjétek meg nekem, hogy kiegészítsem Krisztus szavait *az aratnivalóról, amely* sok. Igen, sok az evangéliumi aratnivaló, nagy az üdvösség aratása! „*De a munkás kevés.*” Talán ezt ma jobban érezzük, mint a múltban, különösen egyes országokban és egyes szerzetes közösségekben.

„*Kérjétek tehát az aratás Urát, küldjön munkásokat aratásába*”^[58] így folytatja Krisztus. Így szól a felhívás korunkhoz: imádkozzunk papi és szerzetesi hivatásokért. Ezzel a kéréssel *fordul hozzátok, fiatalokhoz, az Egyház is.* Ti is könyörögjétek ezért! És ha az Egyháznak ez az imája szívetek mélyén termést kezd érlelni, halljátok meg a Mestert, amint szól hozzátok: „Kövess engem!”

ÉLETERV ÉS KERESZTÉNY HIVATÁS

9. Ezek a szavak az evangéliumban a papi és szerzetesi hivatásra vonatkoznak; de egyúttal alkalmat adnak nekünk, hogy *a hivatás kérdését tágabb és alapvetőbb módon értelmezzük.*

Itt szólhatunk *élethivatásról*, mely az *élettervvel* volna azonos, melyet valamennyien fiatal korotokban kezdtek kialakítani. De a „hivatás” valamivel „több, mint a „terv. Ebben a második esetben az én az alany, aki cselekszik. És ez felel meg leginkább a személyiségeteknek. *Ez a „terv”* mégis „hivatás”, amennyiben több olyan tényező van benne amely „hív”. Ezek a tényezők rendszerint egy meghatározott értékrendet alkotnak, melyből egy eszmény tűnik elő, melyet meg kell valósítani, és amely legjobban indítja a fiatal szívet. Ilyen módon válik a „hivatás” „tervvé”, és a tervek hivatássá válik.

De mert Krisztus *előtt állunk*, és megfontolásunk az ifjúval való beszélgetést követi, azért pontosabban kell megfogalmaznunk az „életterv” és „élethivatás” közötti kapcsolatot. Az ember *teremtény*, és Krisztusban fogadott *gyermek*: Isten *gyermek*e. „Mit tegyek én?” – kérdezi a fiatal nemcsak önmagától vagy más emberektől, akikről választ várhat, elsősorban szüleitől, nevelőitől –

de kérdezheti Istentől is, *Teremtőjétől és Atyjától*. Felteszi ezt a kérdést lelke mélyén, hol elsajátította az Istennel való szorosabb kapcsolatot, mindenekelőtt az imádságban. Megkérdezi tehát Istent: „Mit *csináljak*”? Mi a terved az én életemmel? A te teremtő és atyai terved? Mi a te akaratod? Szeretném teljesíteni !

Ilyen összefüggésben válik az „életterv” „élethivatássá” mint *Istentől kapott feladat*, melynek megoldását az emberre bízta. Egy fiatal; aki a belső hangra figyel, és felveszi az imádságban a kapcsolatot Krisztussal, szeretné kiolvasni Istennek azt a gondolatát, amellyel mint teremtő és atya fordul hozzá. Meggyőződése, hogy az a feladat, melyet Isten neki szánt, *teljesen az ő szabadságára van bízva*, holott külső és belső körülmények meghatározzák. Miközben a fiatal ezt latolgatja, formálódik életterve, és ezt a tervet *olyan hivatásként ismeri föl, amelyre Isten hívja*.

Reátok, eme írás fiatal olvasóira, szeretném bízni azt a nagyszerű munkát, mely össze van kapcsolva a ti Isten előtti élethivatástok felismerésével. Magával ragadó feladat ez, *nagyszerű kihívás*. Ebben a kihívásban fejlődik és növekszik emberségetek, és fiatal személyiségetek megszerzi belső érettségét. Abból indultok ki, hogy mik vagytok, *hogy azzá legyetek, amivé válnotok kell önmagatok, az emberek és Isten számára*.

Amikor saját élethivatásokatok lépésről lépésre felismeritek, tudatosulni kell bennetek annak is, milyen módon lesz ez az élethivatás egyben „keresztény” hivatássá is.

Itt meg kell állapítanunk, hogy a II. vatikáni zsinat előtt a „hivatás” fogalma *elsősorban* a papi és szerzetesi életre vonatkozott, mintha Krisztus felszólítása: „kövess engem!” – csak erre a hivatásra szólna. A zsinat ezt a szemléletet kitágította. A papi és szerzetesi hivatásnak megmaradt a különleges jellege, szentségi és karizmatikus jelentése Isten népének életében. De a zsinat *újából tudatosította*, hogy minden megkeresztelt ember részesül Krisztus hármasküldetésében: a prófétai, papi és királyi küldetésben, *és valamennyien meghívást kaptunk az életszentségre*.^[59] Ebből következik, hogy *minden* élethivatás – keresztény hivatás, megfelel az evangélium hívásának. *Krisztus* hívása: „kövess engem”!, *különböző utakon hallható*, amelyeken az isteni Megváltó tanítványai és követői járnak. Különféle módon lehet Krisztust követni. Ez nem csupán az igazság és szeretet eszkatologikus országáról való tanúskodás lehet, hanem az is, ha az evangélium szellemében közreműködünk a mulandó világ formálásában.^[60] Innen ered a *laikus apostolkodás*, mely elválaszthatatlan a keresztény hivatás lényegétől.

Ezek az egészen fontos *előfeltételei az élettervnek*, amely megfelel ifjúságotok lényeges dinamizmusának. Ezt az élettervet – függetlenül a konkrét tartalomtól, mely majd betölti – ama szavak fényénél kell megvizsgálnotok, amelyekkel Krisztus fordult az ifjúhoz.

A keresztség és bérmálás jelentőségét is át kell gondolnotok. Ez a két szentség adja a keresztény élet és a keresztény hivatás alapját. Innen az út az oltárszentséghez vezet, amely a szentségi kegyelem teljessége, amit a keresztény ember ajándékba kap: az Egyház egész gazdagsága a

szeretet szentségében koncentráliódik. Azután az *eucharisziára* vonatkoztatva újra át kell gondolnunk a *bűnbánat* szentségét is, amelynek pótolhatatlan jelentősége van a keresztény személyiség kialakulásában, különösen ha lelkipáspásztorral van összekötve. Lelkipáspásztorral történik a *belső élet rendszeres iskolázása*.

Mindezekről csak röviden szólok, akkor is, ha minden szentségnek megvan a kapcsolata a fiatalsággal és a fiatalokkal. Bízom abban, hogy ezt a témát mások kimerítően tárgyalják, különösen azok, akik felelősek az ifjúság lelkipáspásztori gondozásáért.

Maga az Egyház, ahogyan a II. vatikáni zsinat tanítja: „Egyúttal szentség, azaz jele és eszköze az Istennel való benső egységnek és az egész emberiség egységének.”^[61] Minden élethivatás – mint keresztény hivatás – az Egyház szentségében gyökerezik: tehát hitünk szentségeinek segítségével formálódik. Fiatalságunk kezdetétől a szentségek teszik nyitottá énlünket a Szentháromság megszentelő tevékenysége számára. Isten *életében részesítenek minket*, hogy minden vonatkozásban igaz emberi életet éljünk. Ilyen módon az emberélet új távlatot és egyben *keresztény jelleget* nyer. Az evangéliumi követelmények ismerete tökéletessé válik annak az ajándéknak ismeretében, mely minden mást felülmúl. „Ha ismernéd Isten ajándékát”^[62] – mondta Jézus, amikor a samariai asszonnyal beszélgetett.

A JEGYESI SZERETET MÉLY TITKA

10. A keresztény hivatás igen tág terület. Ha a ti éleletterveitek erre alapozódnak, akkor szeretném veletek együtt, kedves fiatal olvasóim, a figyelmet arra a problémára terelni, amely köztudottan a ti *fiatalságtoknak középpontjában áll*. Ez főkérdése az emberi életnek, minden megfontolásnak, kreativitásnak és kultúrának. Fő témája a szentírásnak is. Személy szerint én is sokat tanulmányoztam és boncolgattam.

Isten az *embert férfinak és nőnek teremtette*. Így az emberiség története különös módon kettős jelleget kapott és mégis teljes egyenlőséget. *Egyenlőséget*, amennyiben emberi méltóságról van szó, ha tulajdonságokról, akkor egyenlőséget képesség tekintetében, és egymásra egymásra utaltságot. Különbözők a férfiak és a nők feladatai az emberi élet alapvető területein.

Ezért ez olyan téma, mely mindegyikötök személyes énljéhez tartozik. Az ifjúság az a korszak, amelyben ez a nagy kérdés megmozgatja kereső módon a leányok és fiúk lelki, testi képességeit, egy időben a saját „én” alapvető felismerésével, annak sokszerű lehetőségével. A fiatal szív megnyílik egy új élmény számára: *ez a szerelem élménye*, mely kezdettől fogva belefogódik abba az életervbe, melyet az ifjú elhatároz és alakít.

Ennek mindenkor megvan a maga meg nem ismételtető szubjektív *kifejezése*, érzelmi gazdagsága, és kimondottan metafizikai szépsége. De egyúttal van benne súlyos *figyelmeztetés* is. Ezt a kifejezést el ne torzítsa, ezt a gazdagságot el ne tékozzolja, és az ilyen szépséget el ne

rútítsa semmi. Legyetek meggyőződve, hogy ez a figyelmeztetés magától az Istentől való, ki az embert saját képére és hasonlatosságára teremtette férfiúvá és nővé. Ez a felszólítás az evangéliumból való, és hallhatóvá lesz a fiatal lelkiismeret hangjában, ha ez megőrizte egyszerűségét és tisztaságát: „boldogok a tisztaszívűek, mert meglátják Istent”.^[63] Igen, ezzel a szeretettel, mely bennetek bontakozik és amely benne akar lenni egész élettervetekben, ezzel a szeretettel kell látnotok Istent, aki maga a szeretet.^[64]

Ezért kérek benneteket, meg ne szakítsátok beszélgetéseiteket Krisztussal fiatalságotoknak ebben a rendkívül fontos szakaszában; sőt arra kérek, hogy még jobban ügyeljetek reá. Ha Krisztus mondja: „Kövess engem”, az azt is jelentheti: „Én meghívlak még egy másik szeretetre”, de nagyon sokszor azt jelenti: „Kövess engem”, jöjj utánam, ki vőlegénye vagyok az Egyháznak, jegyesemnek; légy te is vőlegénye menyasszonyodnak, gyere, légy menyasszonya vőlegényednek. Legyetek részesei annak a titoknak, annak a szentségnek, amely az Efezusi levél szerint mélységes; mély, „Krisztusra és az Egyházra vonatkoztatva”.^[65]

Sok múlik azon, hogy ti ezen az úton is Krisztust követitek; nem húzódtok vissza tőle, ha talákoztatok ezzel a problémával, mely valójában a ti szívetek saját eseménye, mely bennetek és köztetek teljesedik. Szeretném, ha meg lennétek győződve róla, hogy ez a nagy életkérdés végérvényesen Isten felé mutat, aki a szeretet, aki istenségének abszolút egységében egyben személyek közössége: Atya, Fiú és Szentlélek.

Szeretném, ha hinnétek és meg lennétek győződve, hogy ez a ti emberi „mélységes titkotok” Istenen, a Teremtőn alapszik, Krisztusban, a Megváltóban gyökerezik, aki mint vőlegény, önmagát adta, és minden vőlegényt és menyasszonyt megtanít, hogy „önmagát tudja ajándékozni”, és pedig személyes méltóságának teljes mértékében. Krisztus tanít minket jegyesi szeretetre.

A házasesetben helytállni a jegyesi szeretet tanulását jelenti napról napra, évről évre: azt a szeretetet, amely felöleli a testet és a lelket, a szeretetet, amely „türelmes, jóságos, nem keresi a maga javát, nem rója fel a rosszat; a szeretetet, „mely örül az igazságnak, a szeretetet, „amely mindent elvisel”.^[66]

Ezt a szeretetet kell megtalálnotok, kedves fiatalok, hogy jövő házasságotok az egész élet próbáját megállja. Pontosán ez a próba tartozik a hivatás lényegéhez, melyet a házassággal akartok fölvenni életetek tervébe.

Ezért nem szűnök meg Jézust és a Szép Szeretet Anyját kérni azért a szeretetért, mely a fiatalok szívében fakadt. Életem folyamán gyakran volt alkalmam ezt a szeretetet közelről kísérni. Ennek a tapasztalatnak köszönhetem, hogy megértettem, mily lényeges ez a probléma, amelyről szó van, milyen mély és fontos. Úgy gondolom, hogy az ember jövője nagymértékben ennek a szeretetnek útján dől el, melyet ti hamarosan fölfedeztek mint ifjú szerelmet. Ez bizonyos tekintetben nagy kaland, de nagy feladat is.

A keresztény házassági erkölcs elveit manapság sok körben elferdítve hirdetik. Megkísérlik bizonyos területen, sőt akár az egész társadalomra rákényszeríteni azt a modellt, mely önmagát „haladónak” és „modernnek” kiáltja ki. Nem veszik észre hogy ebben a modellben az ember, de különösen a nő alanyból tárggyá lesz (egy különös manipuláció tárgya), és a szeretet egész, mély tartalmát pusztán élvezetté alacsonyítják, mely akkor is az, ha mindkét részről tapasztalják, akkor is velejében önző. Végül a gyermek, aki gyümölcse és megtestesülése a férfi és nő szerelmének, egyre inkább „terhes ráadás” lesz. A materialista civilizáció és a modern fogyasztói társadalom behatolnak a házasságnak, az apai és anyai szeretetnek erre a csodálatos területére, elveszik annak mély, emberi tartalmát, amelyet kezdettől fémjelzett az isteni szeretet és annak visszfénye.

Kedves fiatal Barátaim! Ne engedjétek, hogy ezt a gazdagságot elrabolják tőletek! Ne vegyetek föl életprogramotokba olyan jellegű szeretetet, amelyet deformáltak, kifosztottak, meghamisítottak.

A szeretet örül az igazságnak.” Ott keressétek ezt az igazságot, ahol valóban megtaláljátok! Ha szükséges, legyetek készek az árral szemben haladni, véleményekkel és jelszavakkal szemben. Ne féljétek attól a szeretettől, mely bizonyos követelményeket állít az ember elé. Ezek a követelmények, ahogyan azt az Egyház állandóan tanítja, éppen arra jók, hogy szerelmeteket igazi szeretetté alakítsák.

És ha valahol, akkor különösen ezen a helyen szeretném megismételni levelem elején kimondott kívánságomat: Legyetek mindig készen, hogy mindenkinek felelni tudjatok, aki csak kérdezi: „mi az alapja reményeteknek, mely eltölt titeket?” Az Egyház és az emberiség rátok bízva annak a szeretetnek nagy problémáját, amelyen a házasság, a család nyugszik, a jövőt! Bízunk abban, hogy képesek vagytok újra felvirágoztatni, hogy tudjátok széppé tenni, emberileg és keresztény módon széppé. Emberileg és keresztény módon nagygyá, éretté, felelősségteljessé.

AZ ÖRÖKSÉG

11. Azon a tág területen, hol az élet terve – melyet az ifjú önmagának készít – „másokkal” találkozik, ott érintettük a legérzékenyebb pontot. Gondoljuk csak meg, hogy ez a fontos pont, melyben a mi személyes énünk a „másokkal való 'éltre és a másokért való' életre megnyílik a házassági szövetségben, a szentírásban tanulságos fogalmazásban így található: „A férfi ezért elhagyja atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik.”^[67]

Ez az „elhagyás” különös figyelmet érdemel. Az emberiség története kezdettől fogva – és ez mindig így is lesz – a családban zajlik. Az ember születésével kerül a családba. Szüleinek, apjának, anyjának köszönheti, hogy azután megfelelő pillanatban elhagyja a szeretetnek ezt az első életterét és menedékét, hogy egy másikba lépjen át. Miközben elhagyjátok „atyátokat és anyátokat”, mindegyikőtök átveszi és magával viszi azt a sokrétű örökséget, amely bennük és az ő családjukban találja közvetlen eredetét és forrását. Ez azt jelenti, hogy mindegyikőtök, aki „elhagy”, mégis „marad”: az örökség, amelyet átvesz, erősen fűzi őt azokhoz, kik ezt átadták neki,

akiknek oly sokat köszönhet. Ő maga – mindketten – folytatják ennek az örökségnek továbbadását. A tízparancsolatból a negyedik ezért nagy jelentőségű: „tiszteld atyádat és anyádat”.^[68]

Itt mindenekelőtt az *embervolt örökségről* van szó, és azután az emberségnek egy közelebből meghatározott személyi és közösségi szituációjáról. Itt megvan a szülőkhöz való testi hasonlóság jelentősége is. De még sokkal jelentősebb ennél az a *kulturális örökség*, melynek középpontjában van a *nyelv*. Szüleitek megtanítottak ezen a nyelven beszélni, mely lényeges eszköze a más emberekkel való közösségi kapcsolatoknak. Ez a kötődés még tágabb keretű, mint a családi kör. Ilyen keret legalább egy törzs, de többnyire egy *nép* vagy *nemzet*, amelybe születettek. Ilyen módon kitágul a családi örökség. A családi nevelés révén részt vesztek egy bizonyos kultúra életében és népetek vagy nemzetetek történelmében. A családi kapcsolat egyúttal közösségi hovatartozandóságot is jelent. Ez nagyobb a családnál, ebből a személy azonosságának további bázisa adódik. Ha a család valamennyiőtöknek első nevelője, akkor egyidejűleg – a család révén – nevelőtök a törzs, a *nép* vagy *nemzet*, amelyhez a kultúra, a nyelv és a történelem egységével kötődtek.

Ez az örökség egyúttal *erkölcsi feladatot is jelent*. Amennyiben átveszitek a hitet, az értékeket és azt a tartalmat, melyek együttesen alkotják a ti közösségeteknek *kultúráját*, nemzetetek *történelmét*, mindegyikőtök egyéni emberségében szellemileg felruhazza önmagát. Ide kívánczik a *talentumokról szóló példabeszéd*. Talentumokat kapunk a Teremtőtől szüleink, a család, továbbá a nemzeti közösség révén. Ez iránt az örökség iránt *nem lehetünk sem közömbösek, nem utasíthatjuk* vissza, miként azt a példabeszédben említett utolsó szolgálta tette.^[69] Mindent meg kell tennünk, amit csak tudunk, hogy ezt a szellemi örökséget átvegyük, megszilárdítsuk, megtartsuk és előbbre vigyük. Ez a feladat nagyon fontos minden közösség számára, de főként azoknak, akik *önálló létük* kezdeténél tartanak, vagy azoknak, akiknek lényegbevágó nemzeti identitásukat akár külső erőszak, akár belső bomlás fenyegeti.

Amikor – kedves Fiatalok – ezt nektek írom, látom földünkön létező törzsek, népek és nemzetek sokrétű és különböző helyzetét. A ti fiatalságtok és alakuló élethivatástok kezdettől fogva beleszövődik ezeknek a különböző közösségeknek történetébe, és ez nem kívülről, hanem hangsúlyozottan belülről történik. Valamennyiőtök számára ez a családi és nemzeti hovatartozandóság tudatának kérdése, a *szív és lelkiismeret kérdése*. A hazának fogalma szorosan összekötődik a család fogalmával és abból fejlődik ki; bizonyos értelemben az egyik a másikból formálódik. Ha ezt a közösségi köteleket megtapasztaljátok, mely sokkal tágabb, mint a családi kötődés, akkor fokozatosan kezdtek részt venni felelősen a nagyobb család, a földi haza javának szolgálatában. Egy nemzet régi vagy jelenlegi történetének kiemelkedő egyéniségei a fiatal korosztály számára is példaképek. Annak a szociális szeretetnek kifejlődését követeli, melyet általában hazaszeretetnek nevezünk.

TALENTUMOK ÉS FELADATOK

12. A család és a közösség, vagyis a család és a haza között mély összefüggés húzódik. Ezt az összefüggést hangsúlyozza pontról pontra a talentumokról szóló példabeszéd. Fokozatosan ismeritek fel azt a *talentumot* avagy *talentumokat*, amelyekkel rendelkeztek; alkotó módon bántok velük, hogy sokszorozódjanak. És ez munka által történik.

Milyen bőséges választék kínálkozik ezen a területen: képességben, érdeklődési körben, különböző irányokban! Nem is próbálom felsorolni őket még példaképpen sem, mert fennáll annak veszélye, hogy több marad ki, mint amennyit felsorolok. Ezért a lehetőségeken mindent értek: széles skálájukat, sokrétűségüket. Ez igazolja azt a gazdagságot, melyet a fiatalság önmagában rejt. Az evangélium szerint a fiatalság az az *időszak*, *melyben az ember felismeri saját képességeit*. Egyúttal a sokféle úton való elindulás ideje, utak, melyeken az ember minden tevékenysége, munkája, alkotó képessége mindeddig fejlődött és továbbra is fejlődni fog.

Kívánom mindnyájatoknak, hogy ezeken az utakon *megtaláljátok önmagatokat*. Kívánom nektek, hogy ezeken az utakon érdeklődéssel, szorgalommal és örömmel járjatok. *A munka* – minden munka – *erőfeszítéssel jár*: „Arcod verejtékével eszed a kenyered.”^[70] Az erőfeszítés és fáradság tapasztalat az előző évek alapján már nem ismeretlen előttetek. *De ugyanakkor a munka sajátos módon formálja az embert*, sőt *bizonyos értelemben előbbre* is viszi. Tehát itt teremtő erőfeszítésről van szó.

Ez nem csupán a kutatómunkára vonatkozik, vagy általában szellemi munkára, hanem a közönséges fizikai munkára is, mely látszólag nem tartalmaz „alkotó” elemeket.

Az ifjúság idejének jellegzetes vizsgálója főként a felnőttkori hivatásra való *előkészületben áll*, és ezért kapcsolatos az iskolával. Miközben ezeket a sorokat írom nektek, kedves fiatalok, gondolok a világ minden iskolájára. Fiatal életetek ezekhez kötődik több esztendőre, egymás után, a szellemi fejlődés fokozatai és képességeitek kibontakozása szerint, *az általános iskolától az egyetemig*. Gondolok itt felnőtt testvéreimre, akik a ti tanítóitok és nevelőitek, és a ti fiatal szellemeteket és jellemeteket alakítják. Milyen nagy az ő feladatuk! Milyen nagy az ő különleges felelősségük! És milyen nagyok az ő érdemeik!

Végül gondolok azokra a fiatalokra, akik kortársaitok, akiknek különösen egyes közösségekben és területeken *nincs lehetőségük a tanulásra*, gyakran az alapvető képzésre sem. Ez a tény állandó kihívás minden intézmény számára, akár nemzeti vagy nemzetközi síkon, hogy ezen az állapoton sürgősen javítani kell. *A képzés az emberi civilizáció alapvető értékeihez tartozik*. A fiatalok számára ez különösen fontos. Ettől függ nagyobb távlatban az egész társadalom jövője.

Ha a képzéssel és a tanulmányokkal, a tudományokkal és iskolákkal foglalkozunk, ez elvezet minket egy olyan kérdéshez, mely alapvetően fontos az emberiség, de különleges módon az ifjúság számára. Ez az *igazság kérdése*. Az igazság az emberi értelem világossága. Ha az értelem az ifjúságtól kezdve az élet minden területén meg akarja ismerni a valóságot, akkor a

világosságot céljául tűzi ki: igazságban akar élni. Ilyen az emberi szellem struktúrája. Az igazság utáni vágy alapvető követelménye és ismertetőjele.

Nos, Krisztus mondja: „Megismeritek az igazságot, és az igazság szabaddá tesz titeket.”^[71] Az evangéliumi kijelentéseknek ez egyik legfontosabbika. Az embert teljes egészében érinti. Megmutatja, hogy belülről az emberi szellem területén *mire épül az ember különös méltósága és nagysága*. A megismerés, mely szabaddá teszi az embert, nem függ csupán a képzettségtől, és legyen akár akadémikus is de egy analfabéta is rendelkezhet vele; a kiképzés mint rendszeres megismerése a valóságnak mindenesetre ezt a méltóságot és nagyságot, és így az igazságot is szolgálja.

Az igazságnak ez a szolgálata megtalálható a *munkában* is, amelyre meghívást kaptatok, miután fölkészülésteket befejeztétek. Az iskolában el kell sajátítanotok a szellemi, technikai és gyakorlati készségeket, melyek alkalmassá tesznek benneteket, hogy sikeresen elfoglaljátok helyeteket az emberi munka területén. Ha igaz, hogy az iskola feladata a munkára való felkészítés, a fizikaira is, akkor az is igaz, hogy *a munka önmagában nagy és fontos értékek* iskolája: megvan a sajátos kifejező ereje, amellyel tanúságot tesz arról, hogy hozzájárul az emberi kultúrához.

A felkészítés és a munka vonatkozásában – és ez jellemző a mai társadalmunkra – súlyos *gyakorlati problémák* merülnek fel. Különösen a *munkanélküliségre* gondolok és általában a hiányzó munkahelyekre, mely a fiatal nemzedéket a világ minden részén különböző mértékben sújtja. Ez a probléma, amint jól tudjátok, más kérdéseket is felvet, melyek már az iskolás évek során a jövő bizonytalanságának árnyékát vetik rátok. Felmerül a kérdés: szüksége van-e rátok a társadalomnak? Találtok-e megfelelő munkát, mely benneteket függetlenné tesz, mely lehetővé teszi számotokra, hogy megfelelő életkörülmények között családot alapítsatok? Mindenekelőtt saját otthont? Egyszóval: valóban igaz, hogy a társadalom igényli a ti szolgálatotokat?

Ezek a súlyos problémák kényszerítenek engem, hogy a kormányokat és mindazokat, kik a népek fejlődéséért és gazdasági életéért felelősek, erről a helyről felhívjam: *a munka emberi jog*, melyet biztosítani kell. Nagy figyelmet kell arra fordítani, hogy a gazdaságpolitika középponti kérdése legyen a megfelelő munkalehetőség teremtése mindenki számára, de főként a fiatalság részére, amely manapság oly gyakran szenved a munkanélküliségtől. Valamennyien meg vagyunk győződve, hogy „a munka jó az embernek, és jó az ő emberségének, mert a munka révén az *ember nemcsak átformálja és igényeihez alakítja a természetet, hanem önmagát mint embert is megvalósítja*; bizonyos mértékben *emberibbé válik*”.^[72]

ÖNNEVELÉS ÉS VESZÉLYEK

13. Ami az iskolát mint *intézményt és életformát* illeti, a fiatalságot fogja egybe. Mégis azt mondom, hogy Krisztus idézett szavai az igazságról inkább az ifjúságra vonatkoznak. Ha kétségtelen is, hogy

a család nevel, hogy az iskola oktat és nevel, mégis a család és iskola munkája nem lehet teljes, ha közületek nem törekednék mindenki arra, hogy önmagát nevelje. A család és iskola nevelőmunkája csupán egyes elemeket nyújt nektek az önnevelés feladatához.

- Ebben az összefüggésben Krisztus szavai: „ti megismeritek az igazságot, és az igazság szabaddá tesz titeket” alapvető programmá lesznek. A fiatalokkal – hogy úgy mondjuk – az *igazság iránti* érzék velük született. És az igazság szolgálja a szabadságot: a fiatalokban megvan *a spontán vágy a szabadság iránt*. De mit jelent szabadnak lenni? Jelenti azt, hogy az egyéni szabadságot igazságban gyakorlom – igazságosan akarok szabad lenni. Valóban szabadnak lenni semmiképpen sem jelenti, hogy azt teszem, ami nekem tetszik vagy azt, amit éppen akarok. Az igazság magába foglalja az igazság kritériumát, a szabadság fegyelmét. Valóban szabadnak lenni azt jelenti, hogy *a magam szabadságával úgy élek, hogy abból valóságos jó származzék*. Következésképpen: szabadnak lenni azt jelenti, hogy egy ember helyes lelkiismerettel, felelősségtudattal „él másokért”.

Ez mind együttesen alkotja a nevelés *belső magvát*, főként, ha önnevelésről van szó. Igen: ez az önnevelés! Valóban, egy ilyen belső struktúra, melyben „az igazság tesz szabaddá titeket”, nem alkotható meg kizárólag „kívülről”. Mindenkinek *erőfeszítéssel, kitartással és türelemmel* kell azt belülről formálnia [ami a fiataloknak nem is olyan könnyű). Pontosan ezt a formálást, alakítást nevezzük önnevelésnek. Az Úr is szól róla, amikor aláhúzza, hogy „ha kitarotok, *megmenthetitek életeteket*”.^[73] „Az életet megnyerni”, ez az önnevelés gyümölcse.

Mindebben benne rejlik az ifjúság szemléletének egy új módja. Itt többről van szó, mint egyszerű életprogramról, mely elsősorban a jövőben valósul. Már *a fiatalkorban is megvalósul*, ha munkával, tanulással, és főként önneveléssel kibontakoztatjuk az életet, és ezzel lerakjuk személyiségünk további kialakításának alapját. Ilyen értelemben mondhatjuk, hogy a fiatalság az a szobrász, aki az egész életet alakítja és faragja. Az a forma, amelyet mindegyikötök konkrét emberségének ad, az fog szilárdan megmaradni egész életetek folyamán.

Ha ez a tény fontos *pozitív jelentőségű*, akkor – sajnos – fontos, *negatív jelentőségű is* lehet. Nem csukhatjátok be szemeteket azok előtt a veszélyek előtt, amelyekkel fiatal korotokban talákoztatok. Ezek is rányomhatják bélyegüket egész életetekre.

Szeretnék itt pl. rámutatni a túlhajtott kritizálás kísértésére, amely mindent fölülbírál, és mindent átértékel; vagy arra a szkepticizmusra, mely a hagyományos értékeket tagadja. Ez könnyen vezethet olyan gátlástalan cinizmushoz, mely szembe fordul a munkaerőkölccsel, a hivatással, vagy éppenséggel a házassággal. Hogyan hallgathatnék továbbá arról a kísértésről, mely elsősorban abban áll – főként a gazdag országokban –, hogy a szórakozást tekinti a legfontosabbnak. Az így felfogott szórakozás minden komoly erőfeszítést az életben elutasít, és passzivitásba, önzésbe és elkülönülésbe vezet. Veszélyeztet benneteket, kedves Fiatalok, a reklámtechnikai visszaélés, mely hirdeti minden erőfeszítés megkerülését mint természetes igényt, közben ígérgeti minden

vágyunk teljesítését, miközben a fogyasztói jelleg ezzel szoros összefüggésben arra ösztönzi az embert, hogy önmagát élje ki elsősorban az anyagi javak nyújtotta élvezettel. Milyen sok fiatal adja át magát – a megtevesztő csillogás varázsában – az ösztönök elszabadult hatalmának, vagy keresik a kalandokat sokat ígérő utakon, de valójában ők az igazi emberi perspektívák kifosztottjai! Úgy érzem, kötelességem megismételni azt, amit *a világbéke napjának üzenetében* pontosan hozzátok intéztem: „egyeseket közületek csábíthatnak a felelősség előli menekülésre: az alkohol, a kábítószer, a rövid életű szexuális kapcsolatok a házasság és család kizárásával, a közöny, a cinizmus, sőt az erőszak is. Legyetek éberek egy félrevezető világgal szemben, mely ki akar fosztani benneteket, félre akarja vezetni a ti erőteljes, energikus törekvéseteket, mely a boldogságra és az élet értelmének keresésére irányul.”[74]

Azért írom mindezt nektek, hogy lássátok, mekkora nagy gondot jelentetek nekem. Ha ugyanis titektek mindig tudnotok kell válaszolni a nektek feltett kérdésre, mely reményetek felől érdeklődik, akkor nekem fel kell használnom mindent, amivel benneteket erősíteni tudlak. Mindazoknak, akik a ti fiatalságotokat különböző kísértéssel és csábítással szét akarják rombolni, csak *Krisztus* szavaival válaszolhatok, melyeket a botrányról és a botrányoztatókról mondott: „Jaj a botrányoztatónak, jobb volna, ha malomkövet kötnének a nyakára és a tengerbe dobnák, mint hogy egyet is bűnre csábítson a kicsinyek közül.”[75]

Komoly szavak! Különösen annak szájából, aki azért jött, hogy kinyilatkoztassa nekünk a szeretetet. De aki az evangéliumnak ezeket a szavait komolyan olvassa, az érzi, milyen *nagy az ellentét a jó és rossz, az erény és a bűn között*. Még jobban meg kell győződnie arról, *mekkora jelentősége van minden egyes fiatalnak Krisztus szemében*. Pontosán a fiatalok iránti szeretet az, mely őt ezekre a komoly és szigorú szavakra indította. Ebben benne van egyúttal Krisztusnak az ifjúval folytatott beszélgetésének távoli visszhangja, amelyre ez az írásom állandóan hivatkozik.

A FIATALSÁG MINT NÖVEKEDÉS

14. Engedjétek meg, hogy ezt a gondolatot az evangélium ama szavaival zárjam, melyek a *Názáreti Jézus ifjú éveiről* szólnak. Pár szó csupán, holott azt a harminc esztendőt öleli fel, melyet ő a szülői házban Mária és József, az ács mellett töltött. Lukács evangélista írja: „Jézus pedig növekedett bölcsességben és kedvességben Isten és emberek előtt.”[76]

Így a fiatalság tehát „növekedés”. Mindannak fényénél, amit erről a témáról mondtunk, az evangélium szavai szerint igen sűrítettnek és szuggesztívnek tűnik. A korban való növekedés az ember természetes kapcsolata az idővel. Ez a növekedés az ember életútjának „*emelkedő*” szakasza. Ennek felel meg a testi-lelki fejlődés: minden olyan erőnek növekedése, melynek révén a természetes emberi személyiség *kialakul*. De szükséges, hogy ennek az előrehaladásnak megfeleljen a „bölcsességben és kedvességben” való növekedés is.

Nektek mindnyájatoknak, kedves Barátaim, mindenekelőtt ilyen növekedést kívánok. Mondhatjuk,

hogy a *fiatalság* tulajdonképpen *ez által* fiatalság. Ilyen értelemben rendelkezik saját meg nem ismételtető jellegzetességével. Így válik számotokra személyes és közösségi tapasztalat útján tudatossá, hogy *milyen nagy érték. És így* állandósul a felnőtt emberek tapasztalatában is, kik miközben maguk mögött hagyták már ifjúságukat, egész életüket tekintve a :felszálló ágból már átfordultak a leszálló ágba.

Szükséges, hogy a fiatalság „növekedés” legyen, mely *fokozatosan összegyűjti magában mindazt, ami igaz, jó és szép*, akkor is, ha ez a növekedés kívülről össze van kötve szenvedéssel, szeretteink elvesztésével, és annak megtapasztalásával, hogy a gonosz ebben a világban, amelyben élünk, töretlenül dolgozik.

Szükséges, hogy a fiatalság „növekedés” legyen. Ezért fontos *a látható Világgal, a természettel való kapcsolat*. Ez a kapcsolat fiatal években más módon gazdagít minket, mint a könyvekből tanult természettudomány. Ez közvetlenül gazdagít. E1 mondhatjuk, hogy miközben a természettel kapcsolatban maradunk, a tapasztalatunk kiterjed a *teremtés titkára* is, mely előttünk a maga hallatlan gazdagságával és változatosságával bontakozik ki, és a láthatótól menten a láthatatlanok, a rejtettek felé tereli figyelmünket. A bölcsesség — akár a kinyilatkoztatás szavaival,[77] akár sok zseniális ember tanúságával — úgy tűnik, hogy különböző módon hangsúlyozza „*a világ áttetszőségének*” bizonyosságát. Jó az embernek olvasnia ebben a csodálatos könyvben, amely a természet könyve, mely nyitva áll előttünk. Amit egy fiatal lélek és egy fiatal szív ebben olvas, úgy tűnik, a legnagyobb összhangban van a bölcsesség tanításával: „*tégy szert bölcsességre, szerezz okosságot. . . ne hagyd el, akkor majd megoldalmaz, szeresd, akkor majd örködik fölötted*”. [78]

A mai ember a technika világában és a magasan fejlett ipari civilizációban eljutott a természet kutatásának magas fokára. De közben ezt saját hasznára fordította, ezért a természet gazdagságából és szépségéből sokat szétrombolt, és természetes környezetét a saját egzisztenciája érdekében elszennyezte. Ezzel szemben a természet az ember számára a csodálat és elgondolkodás tárgya volna, az egész világnak tükröje. Ebben tükröződik a Teremtő és teremtmény szövetsége, melynek kezdettől fogva az ember a középpontja, aki Teremtőjének képmására lett alkotva.

Ezért kívánom nektek is, hogy a korban és bölcsességben való növekedéseitek mindig legyen kapcsolatos a természettel. Jusson erre időtök, itt ne legyetek takarékosak. *Fogadjátok el az ezzel járó fáradozást és erőfeszítést* főként akkor, ha ígéretes cél áll előttetek. Ezek az erőfeszítések teremtő jellegűek, és feltételei az egészséges *felüdülésnek*. Ez utóbbi ugyanolyan szükséges, mint a tanulás és a munka.

Ezt a fáradozást és erőfeszítést a szentírás is értékeli, különösen Szent Pálnál, aki az egész keresztény életet egy *küzdőtéren folyó versenyhez* hasonlítja. [79]

Mindegyikötöknek szüksége van ilyen fáradozásra és erőfeszítésre, mert ebben acélozódik nemcsak a test, hanem az egész ember élvezni annak örömét, hogy önmagán uralkodva *hátrányokat és akadályokat tud leküzdeni*. Bizonyos, hogy ez egyik tényezője annak a „növekedésnek”, amely az ifjúságot jellemzi.

Kívánom nektek, hogy ez a „növekedés” legyen *kapcsolatban az ember alkotásaival*, sőt még inkább *magával az élő emberrel*. Milyen sok művet alkotott az ember a történelem folyamán! Milyen nagy ezek gazdagsága és változatossága! Az ifjúság igen fogékonyak tűnik az igazság iránt, a jó és a szép iránt, mely ezekbe a művekbe beépült. Amikor a különböző kultúrákkal, művészetekkel, tudományokkal kapcsolatot teremtünk, *megtanuljuk az igazságot az emberről* [amit a 3. zsoltár oly kifejezően fogalmazott]; egy igazságot, mely képes az emberséget mindegyikötökben formálni és elmélyíteni.

Bizonyos szempontból mi az embert tanulmányozzuk, ha az *emberrel kapcsolatban vagyunk*. Fiatal korotokban kell nektek, eme kapcsolatok révén, „bölcsebben növekednetek. Ez az az idő, amelyben új kapcsolatok, *ismeretségek* és barátságok kezdenek szövődni, melyek már túlnyúlnak a családon. Itt nyílik meg a nagy tapasztalat lehetősége, mely nemcsak megismerés, hanem nevel és erkölcsileg formál is. Az ifjúságnak ez a sok tapasztalata hasznos, mert ez bennetek a kritikai érzéket iskolázza, és mindenekelőtt *a megkülönböztetés képességét* fejleszti, mindabban, ami emberi. Áldott lesz az ifjúságnak ez a tapasztalata, ha lépésenként megtanuljátok *az emberrel kapcsolatban azt a lényegbevágó igazságot* – mindenkiről és magatokról is –, amelyet az oly híres *Gaudium et spes* kezdetű lelkipásztori konstitúció így foglal össze:

„Az ember, az egyetlen földi lény, akit nem egy másik teremtmény miatt akart az Isten, teljesen csak akkor találhat önmagára, ha őszintén ajándékkal adja önmagát.”^[80]

Így tanuljuk meg az embereket ismerni, hogy az önmagunk ajándékozásának képessége révén még tökéletesebb emberekké váljunk: *ember, ki másokért* van. Az emberre vonatkozó ilyen igazság elérhetetlen fokban tetőződik a Názáreti Jézusban. Ezért olyan fontos az ő ifjúsága is, miközben növekedett bölcsessége és kedvessége Isten és emberek előtt.

Kívánom nektek ezt a növekedést az Istennel való kapcsolatban is. Ezt segítheti közvetve a természettel és az emberekkel való kapcsolat, de ezt szolgálja mindenekelőtt az imádság. Imádkozzatok és tanuljatok imádkozni! Nyissátok meg szíveteket az előtt, ki jobban ismeri szíveteket és lelkiismereteket, mint ti magatok. Beszélgetsetek vele! Elmélyül az élő Isten szava, ha olvassátok a szentírást és elgondolkodtok rajta.

Ezek a módszerek és eszközök, melyekkel Istenhez *közeledhetünk és vele kapcsolatba kerülhetünk*. Legyetek tudatában annak, hogy ez kétoldalú magatartás. Isten *válaszol* „az ő önzetlen önmaga adásával”, egy ajándékkal, melyet a Biblia kegyelemnek nevez. Törekedjétek Isten kegyelmében élni!

Ennyit a növekedéssel kapcsolatban; én itt csak a legfontosabb szempontokat próbáltam megmutatni. Bármely ezek közül alkalmas arra, hogy elmélyültebben beszéljünk róla. Remélem, hogy ez a különböző csoportokban és körökben a fiatalság mozgalmában és kötelékében meg is történik. Hiszen a különböző országokban és földrészeken oly sokan vannak, kiket saját módszerrel segítenek lelkük *formálásában*, irányítanak *az apostolkodásban*. Ezek a szervezetek az Egyház pásztorainak közreműködésével mutassák meg a fiatalságnak az utat ehhez a növekedéshez, mert ez adja bizonyos értelemben *az ifjúság evangéliumi jellemzőit*.

A JÖVŐ KIHÍVÁSA

15. Az Egyház az ifjúságra tekint, sőt: az Egyház bizonyos formában az ifjúságban *önmagát látja* valamennyiötökben és mindegyikötökben külön-külön is. Ez így van kezdet óta, az apostolok korától fogva. Ezt igazolja főként Szent János levele:

„Írok nektek, ifjak, mert legyőztétek a gonoszt. Írtam nektek, kedves gyerekek, mert megismertétek az Atyát. Írtam nektek, ifjak, mert *erősek vagytok, az Isten tanítása bennetek van* „[81]

Az apostol szavai kapcsolódnak Krisztusnak és az evangéliumi ifjúnak beszélgetéséhez, és hatalmas visszhangot keltenek nemzedékről nemzedékre.

A mi generációnkban, a Krisztus utáni második évezred végén is, az ifjúságban szemléli önmagát az Egyház. *De hogyan látja az Egyház önmagát?* Álljon itt bizonyosságul a II. vatikáni zsinat tanítása: „Az Egyház pedig sakramentuma, vagyis jele és eszköze *az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberiség egységének*.”[82] Látja magát az egész nagy embercsaládhoz való kapcsolatában, mely folytonosan növekszik. Látja önmagát univerzális távlatban. Látja magát az *ökumenizmus* útján, azaz az összes keresztények egységében, amiért Krisztus maga is imádkozott, és ami korunkban vitathatatlanul sürgős. Látja magát továbbá a nem keresztény vallások tagjaival és minden jóakarató emberrel folytatott párbeszédben. Egy ilyen dialógus az üdvösség dialógusa, amely a földön a békét és a népek között az igazságot szolgálja.

Ti; fiatalok, legyetek az Egyház reménysége, mely önmagát és az *ő küldetését a világban* pontosan ilyen módon látja. Szól hozzátok erről a küldetésről. Erről volt szó 1985. jan.1-jén, a béke világnapján kiadott üzenetemben. Ez egyenesen hozzátok szólt, abban a meggyőződésben, hogy *a békeútja egyúttal az ifjúság útja* is. Ez a meggyőződés felszólítás és egyszerre elkötelezettség is. Még egyszer arról van szó: „mindenki számára kész a felelet, aki a remény felől érdeklődik, mely titeket eltölt”. Az után a remény után, mely hozzátok fűződik. amint látjátok, ez a remény alapvető és mindenre kiterjedő törekvésekre vonatkozik.

Ti naponta együtt éltek hozzátartozóitokkal. De ez a keret lépésenként tágul. Mindig több és több ember lép be a ti életetekbe és ti is tudatára ébredtek új kapcsolatoknak, mely benneteket velük összeköt. Ez mindig valamiképpen *differenciálódott* közösség. Úgy differenciálódik, amint azt a II.

vatikáni zsinat dogmatikus konstitúciója az Egyházzal és a lelkipásztori konstitúció az Egyház és a mai világ viszonyáról látta és meghatározta. A ti fiatalságtok a hitvallások szempontjából azonos környezetben formálódik, néha *differenciáltan* vallásos környezetben, vagy a hit és hitetlenség határmezsgyéjén, jelentkeznek ez utóbbi akár a közömbösség, akár az ateizmus különböző formáiban.

Mindezek ellenére úgy tűnik, hogy ezek a sokrétű és differenciált ifjúsági közösségek egyes problémák megítélésében nagyon hasonlóan éreznek, gondolkodnak és reagálnak. Úgy tűnik például, hogy valamennyien egyformán veszik tudomásul és ítélik meg, hogy az emberek százezrei éheznek és sínylődnek a legnagyobb nyomorban. Holott ugyanakkor mérhetetlen összegeket fordítanak atomfegyverek előállítására, melyek már most úgy vannak telepítve, hogy képesek az egész emberiséget elpusztítani. Ezek mellett akadnak más *feszültségek és veszélyek*, olyan mérvűek, amilyent az emberiség története eddig nem ismert. Erről már szóltam az említett újról üzenetben, ezért nem ismétlem meg. Mindnyájan meg vagyunk győződve arról, hogy azok a milliók, akik az ezredfordulón az emberiséget alkotják, *a rettegés és katasztrófák* apokaliptikus méretei között vergődnek majd.

Ilyen értelemben ti, fiatalok, joggal kérdezhetitek az előző generációt: miért jutottunk idáig? Miért van veszélyben az egész emberiség? *Melyek az okai a szembetűnő igazságtalanságoknak?* Miért halnak éhen olyan sokan? Miért van olyan sok millió menekült a határoknál? Miért van az, hogy olyan sok esetben lábba tiporják az elemi emberi jogokat? Miért a sok fogoly és koncentrációs tábor, oly sok szervezett erőszak, ártatlan emberek legyilkolása, olyan sok embernek bántalmazása, kínzása és gyötrése testi és lelki vonatkozásban. És itt sok fiatal találunk, kinek lelkiismeretét sok ártatlan áldozat terheli, mert beléjük sulykolták, hogy ez a szervezett terrorizmus az egyetlen út, mely a világ jobbulásához vezet. Ti ismételtén kérdezitek: *miért?*

Ti fiatalok mindezt kérdezhetitek, sőt kérdeznetek kell! Hiszen arról a világról van szó, amelyben ti ma éltek és *holnap* élnetek kell, ha az idősebb generáció már távozott. joggal kérdezitek ezért: miért irányul az ember ellen az oly óriási léptekkel *fejlődő* tudomány és technika, melyet semmiféle előző korszakhoz még hasonlítani sem tudunk; miért *irányul az ember ellen az* anyagon való uralmunk fejlődése oly sok területen? jogosan kérdezhetitek belső szorongással: a dolgoknak ez az állása megfordíthatatlan? *Vagy meg lehet azt változtatni; meg tudjuk mi azt fordítani?*

Ezt jogosan kérdezitek. Valójában ez a ti generációtoknak alapvető kérdése.

Ebben a formában folytatódják a ti *beszélgetések Krisztussal*, az a beszélgetés, amely az evangéliumban kezdődött. Az a fiatal ember megkérdezte: „Mit kell tennem, hogy elnyerjem az örök életet?” És ti is felteszitek a kérdést annak *az időnek megfelelően*, amelyben fiatalok vagytok: mit kell tennünk, hogy az élet – az emberiség virágzó élete – ne változzék egy atomhalál temetőjévé? Mit *kell tennünk*, hogy az általános igazságtalanság bűne ne uralkodjék rajtunk? Ne

vessék meg az embert, ne gyalázzák meg méltóságában; hát hiába a sok, érte szót emelő kiáltvány és deklaráció? Mit *kell tennünk? És meg fogjuk érteni ezt, hogy meg is tegyük?*

Krisztus válaszol, mint ahogyan az Egyház első generációjában szólt a fiatalokhoz az apostol szavával: „Írok nektek, ifjak, *mert legyőztétek a gonoszt*. Írtam nektek, kedves gyerekek, *mert megismertétek az Atyát*. Írtam nektek, ifjak, *mert erősek vagytok*, az Isten tanítása bennetek van.”^[83] Az apostol majd 2000 éves nyilatkozata válasz a mai idők számára is. A hit egyszerű és erőteljes hangján szól. Ez rejti magában a győzelmet a világban levő gonosz ellen. „A győzelem, mely legyőzi a világot, a mi hitünk.”^[84] Ezek a szavak az apostol – és az őt követő keresztények – tapasztalatából, *Krisztus keresztyéből és feltámadásából* nyerik igazi erejüket. Ebből a tapasztalatból kapja erejét az evangélium. Ez erősíti azt az igazságot is, amely Krisztusnak az ifjúval folytatott beszélgetésében található.

Időzzünk jelen írásunk vége felé *az apostol szavainál*, mely a számotokra erőforrás, és egyúttal kihívás is. Ugyanakkor ez válasz is.

Bennetek és a ti fiatal szívetekben ég a vágy valamennyi nép közötti szakadás, ellentét megkülönböztetés nélküli *igaz testvériségért*. Igen! A testvériség és sokrétű szolidaritás vágyát hordozzátok magatokban; ti nem kívánjátok *ember ember elleni harcát* semmilyen formában. A testvériség eme vágya – az ember felebarátja a másik embernek. Az ember testvére a másik embernek! – nem tanúságtétele annak, amit az apostol írja hogy megismeritek az Atyát? Testvérek csak ott vannak, ahol van egy atya. És csak *ahol az atya van, ott lehetnek az emberek testvérek*.

Ha tehát ti testvériségre vágytok, az azt jelenti, hogy Isten szava bennetek él. Bennetek él az a tanítás, melyet Jézus hozott, és amelyet joggal nevezünk az evangélium jó hírének. A ti ajkatokról szóljon, vagy legalább szívetekben gyökerezzen az az imádság, amely e szavakkal kezdődik: „Miatyánk”. Ez az imádság kinyilatkoztatja az Atyát ugyanakkor megerősíti az emberek testvériségét. A „Mi Atyánk” minden ember ember elleni megnyilvánulás ellen szót emel – bármilyen formában is jelentkezzen az. A „Miatyánk”, az Úr imádsága megszabadítja az ember szívét az ellenségeskedéstől, az erőszaktól, a terrorizmustól, a megkülönböztetéstől és minden olyan szituációtól, melyben az emberi méltóságot és az emberi jogokat eltiporják.

Az apostol írja: *legyetek erősen az isteni tanításban*, abban a tanításban, mely Krisztus evangéliumában található, és amelyet összefoglal a Miatyánk. Valóban, legyetek állhatatosak az isteni tanításban és ebben az imádságban. Legyetek kietartóak, mert ez az imádság eltölti szíveteket szeretettel, jóakarattal, az emberi élet, méltóság, lelkiismeret, meggyőződés tiszteletével és jogainak elismerésével. Ha „megismertétek az Atyát”, legyetek szilárdak az emberi testvériség erejében.

Legyetek *erősek a küzdelemben* is: nem emberek ellen harcolva valamilyen ideológia vagy

gyakorlat nevében, melyek az evangélium alapjaival ellentétesek, hanem küzdjétek a gonosz, az igazi gonoszság ellen; minden ellen, ami Istent sérti, minden igazságtalanság és kizsákmányolás ellen, minden hamisság és hazugság ellen, minden ellen, ami megaláz és sért, minden ellen, ami az emberi együttélést és kapcsolatokat rontja, minden ellen, ami az emberi életet veszélyezteti: minden bűn ellen.

Az apostol írja: *„Ti legyőztétek a gonoszt!”* Így is van. Az ember és a világmindenség történetében a gonoszság és a bűn gyökeréig kell lehatolnunk, amint ezt Krisztus tette az ő húsvéti misztériumában: a keresztfán és a feltámadásban. Nem szabad félnünk néven nevezni a bűn szerzőjét: a Gonoszt. A taktika, amellyel dolgozott és dolgozik abban áll, hogy sohasem mutatkozott nyíltan. Kezdetől fogva hinti a gonoszságot, hogy az az ember révén tovább bontakozzék, rendszerek, osztályok és nemzetek kapcsolatában üsse fel fejét, végül minél inkább strukturális bűnökben jelentkezik, hogy ezek mentől kevésbé tűnjenek személyes bűnnek. Így az ember bizonyos értelemben úgy érzi, hogy mentes a bűntől, holott mindig mélyebbre süllyed benne.

Az apostol figyelmeztet: *„Ifjak, legyetek erősek!”*, erre következik: *„Isten szava él bennetek”*. Legyetek tehát erősek: csak így tudtok a gonoszság rejtett mechanizmusához, a gyökeréhez hatolni; így fogjátok a világot fokozatosan és eredményesen *megváltoztatni*, átalakítani, *emberibbé és testvériesebbé tenni*, és ugyanakkor Istenhez közelebb vinni. A világot nem lehet Istentől elválasztani és Istennel szembeállítani, sem az embert el nem tudjuk választani Istentől és Istennel szembeállítani. Ez természetellenes és emberellenes, *a benső igazság ellen van – a benső igazság pedig az egész valóságot meghatározza*. Valójában az ember szíve nyugtalan, míg Istenben meg nem nyugszik. Szent Ágostonnak ezek a szavai sohasem vesztek el időszerűségüket.^[85]

BEFEJEZŐ ÜZENET

16. Íme, kedves fiatalok, *itt az írás, melyet kezetekbe adok*. Krisztusnak és az evangéliumi ifjúnak beszélgetését követi, és eljut az apostol és a keresztények első nemzedékének tanúságtételéig. Az ifjúság évében nyújtom át nektek ezt a levelet, *mikor a kereszténység második évezredének végéhez közeledünk*. Átnyújtom nektek a II. *vatikáni* zsinat befejezésének huszadik évfordulóján. Ez a zsinat nevezte az ifjúságot az Egyház reménységének.^[86] Utolsó üzenetét az akkori, de a mostani és mindenkori ifjúsághoz intézte. Ebben az Egyházat mint a világ igazi ifjúságát mutatta be, mely mindennel rendelkezik, ami erőt ad: képességet, hogy minden kezdésnek tudjon örülni; magát szabadon ajándékozhatta, hogy megújuljon, új küzdelmekre vállalkozzék.^[87] Ezt az üzenetet *virágvasárnap* adom át nektek, azon a nevezetes napon, amikor sokatokkal mint Rómába jövő zarándokokkal találkoztam a Szent Péter téren. Ezen a napon Róma püspöke veletek együtt imádkozik *a világ egész ifjúságáért, mindegyikötökért*. Az Egyház közösségében imádkozunk – a ránk nehezedő súlyos időkben –, hogy ti készek legyetek, tudjatok szólni és válaszolni mindazoknak, kik megkérdezik, milyen remény az, mely betölt titeket. Igen, pontosan ti,

mert töletek függ a jövő, *töletek ennek az évezrednek a vége és az újnak kezdete*. Ezért ne álljatok tétlenkedve; vállaljatok felelősséget minden területen a világért, mely nyitva áll előttetek. Erre a szándékra imádkoznak veletek a föld minden részén a püspökök és a papok is.

És amikor az ifjúság nagy közösségében az egész Egyház és minden Egyház imádkozik, *előttünk áll* Mária, aki Krisztust az emberek között az ő küldetésének kezdetétől fogva végigkísérte. Ez a *galileai Kána* Máriája, ki ifjú emberekért, jegyesekért közbenjárt, mikor a menyegzős lakomán elfogyott a bor. Krisztus anyja azt mondta a lakoma felszolgálóinak: „Amit ő mond nektek, azt tegyétek,” Ő, Krisztus.^[88]

Megismétlem az Isten anyjának ezeket a szavait, és hozzátok, valamennyi fiatalhoz intézem őket:

„Amit ő mond nektek, azt tegyétek!” És én megáldalak benneteket a Szentháromság nevében. Ámen.

Kelt Rómában, Szent Péternél, március 31-én, virágvasárnapon, az Úr 1985., pápaságom hetedik évében.

II. János Pál pápa

Jegyzetek:

[1] 1Pét 3,15.

[2] Lásd II. János Pál, *Redemptor hominis* enciklika, 14; AAS 71 (1979) 284.

[3] Róm 8,19.21; Ef 4,4; Fil 3,10; Fit 3,7; Zsid 7,19; 1Pét 1,13.

[4] 1Pét 3,15.

[5] Mk 10,17-22; Mt 19,16-22; Lk 18,18-23.

[6] Mk 10,17-19.

[7] Mk 10,20 köv.

[8] Mk 10,22.

[9] Lk 8,49-56.

[10] Lk 7,11-17.

[11] Jel 21,6.

[12] Jn 3,16.

[13] 1Jn 4,8.16.

[14] 2Tessz 2,7.

[15] Jn 14,9.

[16] Zsid 13,8.

[17] Ter 1,26.

[18] Jn 3,19. vö. 1,9.

[19] Jn 1,5.

[20] Róm 6,9.

[21] Lk 2,34.

[22] Jn 11,25.

[23] Jn 3,16.

[24] 1Kor 7,31.

[25] Zsid 9,27.

[26] Zsid 9,27.

[27] Jn 11,25.

[28] Vö. Kiv 34,1; MTörv 9,12; 2Kor 2,3.

[29] MTörv 4,5-9.

[30] Mk 10,20.

[31] Mt 5-7.

[32] Mt 22,37-40; Mk 12,29-31; Lk 10,27.

[33] Róm 2,14.

[34] Róm 2,15.

[35] Róm 2,15.

[36] Mk 10,19.

[37] Zsid 9,27.

[38] Kol 3,14.

[39] 1Kor 13,13.

[40] Mt 22,38.

[41] „Az erkölcsi törvény – mondja Konfucius – nem áll messze tőlünk ... A bölcs ember nem követ el sok hibát az erkölcsi törvényben. Mert alaptétele: Ne tegyétek másnak azt, amit nem akartok, hogy néktek tegyék mások” (Tchung-Yung, A helyes mérték 13). Egy régi japán mes-ter (Dengyo Daishi, kit Saichónak is neveznek, kb. 767-822 Kr. u.) arra hívja fel figyelmünket, hogy önmagunk-ról megfeledkezve tegyünk jót másokkal, mert ez a barát-ság és együttérzés csúcса. (W. Th. de Bary, Sources of Japanese Tradition, New York 1958, I. köt. 127 old.) Mahatma Gandhit is meg kell említenünk, aki „Az igaz-ság hatalma” (satya-graha) győzelmét hangsúlyozza, erőszak nélkül, az igazságos cselekvés erejével.

[42] Róm 2,15.

[43] Jn 1,9; II. Vatikáni zsinat, Nyilatkozat az egyház és a nem keresztény vallások viszonyáról, Nostra aetate, 2.

[44] Ter 1,31.

[45] Jn 2,25.

[46] Lk 22,61.

[47] Ef 1,4.

[48] Mt 19,20.

[49] 1Kor 7,31.

[50] Kol 3,1.

[51] Róm 5,5.

[52] Vö. Mt 5,3-12.

- [53] Mt 19,21.
- [54] Vö. Mk 10,21; Jn 1, 43;21.23.
- [55] Mt 19,12.
- [56] Lásd pl. II. János Pál apostoli iratát, Redemptionis do-num: AAS 76 (1984) 513-546.
- [57] Mt 9,37.
- [58] Mt 9,37 és köv.
- [59] Lásd II. Vatikáni zsinat, Lumen gentium 39-42.
- [60] Lásd II. Vatikáni zsinat, Gaudium et spes 43-44.
- [61] II. Vatikáni zsinat, Lumen gentium, 1.
- [62] Jn 4,10.
- [63] Mt 5,8.
- [64] 1Jn 4,8,16.
- [65] Ef 5,32.
- [66] 1Kor 13,4-7.
- [67] Ter 2,24. vö. Mt 19,5.
- [68] Kiv 20,12; MTörv 5,16; Mt 15,4.
- [69] Mt 25,14-30; Lk 19,12-16.
- [70] Ter 3,19.
- [71] Jn 8,32.
- [72] II. János Pál, Laborem exercens, 9: AAS 73 (1981) 599.
- [73] Lk 21,19.
- [74] Üzenet a béke világnapjára 1985, Nr. 3; AAS 77 (1985) 163.
- [75] Lk 17,1.
- [76] Lk 2,52.
- [77] Lásd Zsolt 104; 19; Bölcs 13,1-9; 7,15-20.
- [78] Péld 4,5.
- [79] 1Kor 9,24-27.
- [80] II. Vatikáni zsinat, Gaudium et spes, 24.
- [81] 1Jn 2,13 köv.
- [82] II. Vatikáni zsinat, Lumen gentium, 1.
- [83] 1Jn 2,13.
- [84] 1Jn 5,4.
- [85] Lásd Szent Ágoston, Vallomások I. 1: CSEL 33, 1 old.
- [86] Gravissimum educationis, 2.
- [87] Lásd AAS 58 (1966) 18.
- [88] Jn 2,5.